

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 1.000 fr. per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

DE TOEKOMST VAN DE MAGISTRATUUR OP EEN KEERPUNT

Rede uitgesproken door de Heer JACQUES MATTHIJS, Procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Gent, op de plechtige openingszitting van 1 september 1970 (1ste deel)

1. Wellicht zal het verwondering baren dat, na reeds in twee voorgaande openingsreden verscheidene beschouwingen te hebben uitgebracht over sommige aspecten en bepaalde uitwerkselen van het Gerechtelijk Wetboek ⁽¹⁾, ik, op de drempel van dit nieuw gerechtelijk jaar, andermaal uw aandacht durf vragen voor de behandeling van een onderwerp, dat met een deel van dit wetboek nauw verband houdt.

Het in werking treden, binnen amper een paar maanden, van de daarin opgenomen bepalingen betreffende de hervormde en vernieuwde gerechtelijke organisatie ⁽²⁾, doet echter een bijzonder gewichtig en kieskeurig probleem rijzen, dat, ofschoon sinds lang reeds latent en in de jongste jaren geleidelijk scherper geworden, thans en voor de toekomst van de judiciale instellingen en van hun rechtsbedeling zódanig belang vertoont en tevens zó acuut gesteld wordt, dat het streven naar een dringende en adequate oplossing ons aller bezorgdheid moet wekken.

2. Toen op 1 oktober 1919, midden de heropstanding van ons land uit de puinen en de ellende van de eerste wereldoorlog, uw Hof, met het terugwinnen van zijn vrijheid en onafhankelijkheid, zijn werkzaamheden mocht hervatten, heeft procureur-generaal Callier zijn openingsrede gewijd aan hetgeen hij toen noemde : « *de crisis van de magistratuur* » ⁽³⁾.

Zijn betoog was een zakelijke doch scherpzinnige aanklacht tegen bepaalde toestanden, verbonden aan de ontoereikende wedden toegekend aan de magistraten van de gerechtelijke orde, vervolgens aan het misbruik van de politieke stappen en aanbevelingen met het oog op hun benoeming, toestanden die samen vooreerst de *degeïnktheid van hun aanwerving* beslist in het gedrang brengen, en tevens *geschikte kandidaten noodzakelijk* moeten ontgoochelen, ontmoedigen, en uiteindelijk van het rechterlijk ambt definitief verwijderen.

Ten einde dit laatste euvel tekeer te gaan suggereerde deze ervaren en gezagvolle magistraat dat de politieke macht tegen haar eigen zwakheid de onafhankelijkheid van de magistratuur zou waarborgen en tegelijkertijd een

betere recrutering van haar leden zou verzekeren, o.m. door het wettelijk inrichten van een ruimere en openbare tussenkomst van de gerechtelijke korpsen bij het voordragen van de kandidaten, mits handhaving van de volledige vrijheid van het Staatshoofd bij de keuze ⁽⁴⁾.

Uitgebracht in een tijd waar, in vergelijking met de huidige samenstelling van de rechtscolleges, het aantal magistraten betrekkelijk gering was, en derhalve de noodzakelijkheid van in tal van opgevallen plaatsen te voorzien geen problemen stelde, zoals nu, terwijl aan de andere kant de ongehoorde vermenigvuldiging en complexiteit van de wetgeving en reglementering, uitgelokt door de in razend tempo doorgedreven economische en sociale evolutie van onze tijd, alsdan onbekend was, en dan ook heel wat mindere eisen mochten gesteld worden voor de opleiding van de toekomstige magistraten en hun aanwerving, is deze enige suggestie van procureur-generaal Callier voor een degelijke recrutering van de magistratuur, heden ten dage beslist onvoldoende, alhoewel blijkbaar niet ongegrond ; zij werd trouwens sindsdien en dichter bij ons door verscheidene auteurs hernomen en uitgediept, en door sommigen onder hen in heel wat meer rake, soms vinnige, doch moedige bewoordingen uitgedrukt ⁽⁵⁾. Al deze inspanningen en voorstellen, waarop ik trouwens verder zal moeten terugkeren, zijn evenwel zonder praktisch uitwerksel gebleven, en de toestand is thans wat hij vroeger steeds geweest is.

3. Daarentegen, hebben weliswaar, sinds 1919, verscheidene wetten en ermede gelijkgestelde koninklijke besluiten, en in laatste instantie sommige bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek, aan de tot de uitoefening van een rechterlijk ambt te vervullen benoemingsvoorwaarden wijzigingen aangebracht die ertoe strekken de daartoe gestelde recruteringsmogelijkheden te verruimen met enigszins meer principiële waarborgen ten opzichte van de bevoegdheid van de kandidaat-magistraat ; door het éénvormig bepalen van de leeftijdsgrens, werd in zekere mate een bredere mogelijkheid tot bevorderingen verzekerd, terwijl inzake wedderegel en pensioenen opeen-

volgende aanpassingen en verhogingen werden aangebracht, die, naar het schijnt, eerlang nog zouden opgevaardeerd worden. (Zie onder nr. 38)

4. Desondanks, is het een opvallende en zorgwekkende vaststelling dat, sinds verscheidene jaren, het aantal *geschikte* kandidaten tot de ene of de andere gerechtelijke functie van de eerste graad aanzienlijk en geregeld is gedaald, zodanig dat, wanneer thans in een vacante of in een nieuw opgerichte plaats van rechter of van substituut-procureur des Konings moet worden voorzien, er schier geen postulanten meer kunnen gevonden worden die, qua rechtskennis, algemene cultuur, werklust, karaktervastheid, intelligentiegraad en gezond beoordelingsvermogen, wilskracht en beslissingsgeest, toewijding en plichtbesef, morele opvattingen en gedragingen, de elementaire waarborgen verstrekken die van een toekomstig magistraat dienen te worden vereist.

Hoofdzakelijk zijn het zeer middelmatige, ja zelfs minderwaardige kandidaten die zich aanmelden, en die overigens, met een uitgesproken afkeer voor de veeleisende en ondankbare taken van de parketmagistraat binnen het raam van de hiërarchie en de tucht die de instelling van het openbaar ministerie aanmerken, hun postulatatie uitdrukkelijk beperken tot het ambt van rechter.

Bij deze vaststelling, wordt dan nog in het midden gelaten het eveneens toenemend verschijnsel van de substituut-procureur des Konings die, na amper enkele jaren dienst in het parket, van de eerste gelegenheid gebruik maakt om, wegens redenen die doorgaans ingegeven worden door gemakzucht en aan elke geschiktheid of roeping vreemd zijn, een benoeming aan te vragen in de zetel, met de eis dat zij in de rechtbank zou geschieden die hem persoonlijk past, en er dikwijls aan toevoegend « op voorwaarde niet tot het ambt van onderzoeksrechter te worden benoemd ».

5. Terwijl deze aldus geschetste toestanden reeds aanleiding geven tot bedenkelijke overwegingen, werden, bij koninklijke besluiten van 21 mei 1970, bekend gemaakt in het « Staatsblad » van 5 juni 1970, juist geteld 268 beroepsmagistraten bij de nieuw opgerichte arbeidsgerechten van het Rijk benoemd, waarvan 57 bij de arbeidsgerechten in ons rechtsgebied.

Vanaf morgen, 2 september 1970, hebben die koninklijke besluiten uitwerking voor de benoemingen van de eerste-voorzitter en de eerst-genoemde advocaat-generaal bij ieder arbeidshof, alsmede voor die van de voorzitter van en de arbeidsauditeur bij iedere arbeidsrechtbank, en, vanaf 2 oktober 1970, voor de overige benoemingen.

Van deze beroepsmagistraten zijn er, voor gans het Rijk, 80 rechters, toegevoegde of plaatsvervangende rechters, en adjunct-referendarissen bij de rechtbanken van koop-handel inbegrepen, en 42 magistraten van het openbaar ministerie (met inbegrip van het militair gerecht), die respectievelijk de vredegerichten, de rechtbanken van eerste aanleg, de rechtbanken van koophandel en de parketten, binnen kort, zullen verlaten. Wat het rechtsgebied van uw Hof betreft, bedraagt het aantal te vervangen magistraten: 20 voor de zetel, en 14 voor het openbaar ministerie.

Daaraan dienen te worden toegevoegd verscheidene vakaturen welke zich, uiterlijk vanaf 1 november 1970, zullen voordoen naar aanleiding van de benoemingen van de beroepsrechters in de bestaande en nieuw opgerichte rechtbanken van koophandel (wet van 15 juli 1970 - Stsbl. van 30 juli 1970, blz. 7843), en van rechters in de bestaande en nieuw opgerichte politierechtbanken (wet van 16 juli 1970 - Stsbl. van 30 juli 1970, blz. 7853).

Het geldt dus in totaal een tot nogtoe in de geschiedenis van onze gerechtelijke orde ongeëvenaarde aderlating,

die nog belangrijker wordt door de benoeming binnen afzienbare tijd tot de aanvullende plaatsen van raadsheer opgericht door het Gerechtelijk Wetboek in de hoven van beroep ⁽⁶⁾.

De transfusie van vers bloed dat in de rechtbanken en in de parketten dringend moet worden geënt zo men de anemie van deze gerechtelijke korpsen en de onherstelbare schade van een volledige ontreddeering wil te keer gaan, althans zoveel mogelijk beperken, stelt de gebiedende eis van een talrijke schaar bloedgevers, die klaar staan om, bij deze vitale doch delicate bewerking, zowel qua kwantiteit als wat de hoedanigheid betreft, een efficiënte en duurzame hulp te verstrekken.

6. Men denke bovendien aan twee andere toestanden die zich in een nabije toekomst in de schoot van de gerechtelijke orde zullen voordien :

1° de samenstelling van de krachtens de grondwetsherziening te Antwerpen en te Bergen opgerichte hoven van beroep ⁽⁷⁾ ;

2° de diepe weerslag die vanaf 1971 en de daaropvolgende jaren zal veroorzaakt worden door de omstandigheid dat, onmiddellijk na 's Lands bevrijding, en meer bepaald in 1945 en 1946, de benoeming of bevordering van talrijke magistraten over een tijdspanne van amper enkele maanden tegelijkertijd is geschied, zodat normaliter, gelet op de leeftijd die zij toenmaals hadden bereikt, en bij toepassing van de artikelen 383 van het Gerechtelijk Wetboek en 10 van zijn overgangsbepalingen, velen over een periode van korte duur zullen ophouden hun ambt uit te oefenen en in ruste zullen worden gesteld. Zo is het dat, naar luid van de mij verstrekte inlichtingen, tussen 1970 en 1973, voor gans het Rijk, niet minder dan 66 magistraten in de hoven en rechtbanken en hun parketten zullen dienen te worden vervangen.

7. Wanneer men de aldus geschetste toestand nuchter overschouwt in de optiek van het huidige onderstreept gebrek aan *geschikte* werkkrachten om deze te verhelpen, blijkt de « crisis van de magistratuur » waarover procureur-generaal Callier, veertig jaar geleden, zijn kommer te kennen gaf, werkelijk zeer geringe afmetingen te vertonen in vergelijking met de omvang en de complexiteit van het probleem dat ditmaal oplossingen vereist met dewelke niet langer meer mag worden getalmd.

Op het ogenblik waarop, bij de start van een nieuw opgevatte gerechtelijke organisatie, meer dan ooit op een *volwaardige* en *doeltreffende* werking van de Rechterlijke Macht dient te worden gerekend, behoort het, niet enkel aan de Regering en aan de Wetgevende Kamers, maar wel aan de ganse Natie, van dewelke wij onze opdracht rechtstreeks hebben verkregen, zich er volledig van bewust te zijn dat de magistratuur, bij de voorbereiding, de opleiding en de recrutering van haar leden, tot nogtoe nimmer een zo gevaarlijke klip heeft moeten omzeilen. Aldus kan de gehele rechtsbedeling in haar nakende vlucht naar nochtans hoopvolle verwachtingen van meetaf aan in zeer erge en zelfs onherstelbare mate worden gestuit, indien niet *onmiddellijk* gezorgd wordt voor een *blijvende* regeling, waarvoor trouwens sinds ettelijke jaren in de gerechtelijke wereld werd gewaarschuwd en tevens belangwekkende voorstellen werden gedaan, die ongelukkig vooralsnog, ondanks het voorbeeld van het buitenland, alhier slechts op het universitair voorbereidend vlak onlangs met een herinrichting van de rechtstudies werden beantwoord ⁽⁸⁾.

8. Intussen, en alhoewel men zich voor paniek dient te hoeden, is een voorlopige *doch enkel als noodoplossing* op te vatten maatregel beslist geboden.

De hr. Minister van Justitie heeft het ten andere dade-

lijk beseft, wanneer hij, op 10 juni 1970, een *wetsontwerp « tot organisatie van een gerechtelijke stage »* ter Kamer van Volksvertegenwoordigers heeft ingediend ⁽⁹⁾, dat, mits enkele toevoegingen met betrekking tot het militair gerecht, reeds op 25 juni daaropvolgend door de Kamercommissie voor Justitie eenparig werd aangenomen ⁽¹⁰⁾, en verder op 30 juni 1970 door de Kamer zonder besprekingen werd goedgekeurd ⁽¹¹⁾.

Thans is het ontwerp aanhangig vóór de Senaatscommissie voor de Justitie.

9. Doch vooraleer over te gaan tot het nader onderzoek van dit wetsontwerp (zie verder onder nr. 39), dat naar zijn opvatting slechts zou gelden als een tijdelijke regeling, verstrijkende na een periode van zes jaar te rekenen vanaf het inwerkingtreden van de wet (art. 9 van het ontwerp), lijkt het mij heel wat meer belangrijk voor eerst de mogelijkheden, voorwaarden en modaliteiten te bespreken van een definitieve, althans *meer duurzame oplossing*, — al is deze ook een aangelegenheid geworden die geen uitstel meer duldt —, en, in dat verband, even stil te staan bij de suggesties en voorstellen welke in eigen land werden uitgebracht alsook bij de ontwerpen die er werden ingediend met betrekking tot de middelen die het mogelijk zouden maken de *opleiding* van de toekomstige magistraten in te richten en te bevorderen, en vooral met meer zekerheid te weten of de kandidaten tot de magistratuur de onontbeerlijke waarborgen bieden, zodanig dat aldus hun *recrutering* in meer optimale voorwaarden zou kunnen geschieden.

10. Er dient amper te worden herinnerd aan de voorwaarden die, voor hetgeen ik zal noemen de *basisbenoemingen*, — d.w.z. tot de ambten van rechter in de rechtbank van eerste aanleg, de arbeidsrechtbank of de rechtbank van koophandel, en van substituut-procureur des Konings of substituut-arbeidsauditeur ⁽¹²⁾ —, door de artikelen 191 en 194 van het Gerechtelijk Wetboek worden gesteld ⁽¹³⁾: mits handhaving van de bij de wet van 1 juni 1948 vereiste minimumleeftijd van 30 jaar voor de rechter en 25 jaar voor de substituut, en van het voorleggen van het diploma van licentiaat of van doctor in de rechten ⁽¹⁴⁾, wordt de tijdspanne van werkzaamheid aan een Belgische balie van twee tot respectievelijk vijf en drie jaar opgedreven, terwijl nochtans, aan de andere kant, de mogelijkheid tot benoeming, — voorheen voorbehouden aan *hen* die gerechtelijke functies hebben uitgeoefend of de rechtswetenschap hebben gedoceerd aan een Rijksuniversiteit gedurende ten minste twee jaar —, verruimd werd, zonder tijdsvereiste, tot het vervullen van het notarisambt, of tot de uitoefening van een ambt bij de Raad van State, of tot het onderwijs van de rechtswetenschap aan om het even welke universiteit, of tot het vervullen van een juridisch ambt bij een Rijksdienst of bij een van de instellingen bedoeld in de wet van 16 maart 1954 betreffende het toezicht op sommige instellingen van openbaar nut ⁽¹⁵⁾. Kan met die voorwaarden voor het toetreden tot de magistratuur vrede genomen worden?

11. Onmiddellijk rijst vanzelfsprekend de overweging dat het antwoord, althans gedeeltelijk, gelegen is bij de opvattingen en de waarde van het *universitair onderwijs*, waaraan men, wat de rechtstudies betreft, en afgezien van sommige tekortkomingen te wijten aan de studenten ⁽¹⁶⁾, — en ik durf er aan toevoegen van sommige leerkrachten —, de algemeenheid, de oppervlakkigheid en het gebrek aan voldoende aanpassing aan en toespitsing tot de rechtspraktijk, terecht heeft verweten.

Het is U evenwel bekend dat het *koninklijk besluit van 1 augustus 1969* de bepalingen van de gecoördineerde wetten op het toekennen van de academische graden en het

programma van de universitaire examens grondig heeft gewijzigd met het oog op de oprichting van de graad van *licentiaat in de rechten*, die, zonder wijziging van de duur der studies, eigenlijk de vroegere graad van doctor in de rechten voortaan zal vervangen ⁽¹⁷⁾. De graad van doctor in de rechten wordt nog enkel verleend aan de licentiaat in de rechten die een door de examencommissie aanvaard oorspronkelijk proefschrift heeft overgelegd, in het openbaar heeft verdedigd, en in deze verdediging is geslaagd ⁽¹⁸⁾, zodat aldus, nu ook in ons land, aan de graad van doctor in de rechten een waarde wordt toegekend die voorheen, wegens een « academisch misbruik », dagtekenend van de wet van 27 september 1835 (art. 51), ten zeerste was verminderd ⁽¹⁹⁾.

Deze aanmerkelijke universitaire onderwijshervorming, die trouwens, naar mijn oordeel, vatbaar is voor verbeteringen waarover echter in dit betoog bezwaarlijk kan worden uitgeweid ⁽²⁰⁾, heeft vanaf het academiejaar 1969-1970 aanvang genomen, en zal nu, van jaar tot jaar, worden doorgedreven, met de vurige hoop dat zij eerlang gelukkige uitslagen zou mogen boeken. Deze gunstige uitkomst kan echter, naar ik meen, slechts bereikt worden zo de academische overheden, — zoals zij in de schoot van de Faculteiten van de rechtsgelerdheid er zich trouwens degelijk van bewust schijnen te zijn —, er naar streven aan het onderwijs van het licentiaat in de rechten, in de vakken waar het past, een minder « *ex cathedra* » kenmerk te behouden ten bate van een betere inrichting van de praktische oefeningen in de essentiële takken van de rechtswetenschap ⁽²¹⁾, en tevens de ontwikkeling zouden bevorderen van de rechtsvergelijking, die, samen met de rechtsgeschiedenis, a.g. de rechtsvergelijking in de tijd, de meest formatieve juridische methode is.

Intussen hebben de universiteiten trouwens ook een bijgevoegd en gespecialiseerd onderwijs ingericht, o.m. het licentiaat in sociaal recht, in economisch recht, in de criminologie, in Europees recht, in fiscaal recht; dat door de afgestudeerden zomede door studenten die reeds een zekere juridische scholing hebben genoten, kan gevolgd worden.

Ongetwijfeld zijn deze initiatieven van aard om de voorbereiding te bevorderen van hen die naderhand van de uitoefening van de rechtspraktijk hun beroep willen maken, al meen ik er dadelijk te moeten aan toevoegen dat de diploma's of getuigenschappen afgeleverd aan degenen, die de proeven met betrekking tot voormeld gespecialiseerd onderwijs met goed gevolg hebben afgelegd, *door de wet*, en meer in het bijzonder door de wetsbepalingen betreffende de gerechtelijke organisatie, zouden dienen te worden gevaloriseerd, wat thans enkel het geval is voor het diploma van licentiaat in het sociaal recht ⁽²²⁾.

12. Deze korte herinnering aan de alhier verwezenlijkte inspanningen tot verbetering van de universitaire rechtstudies, ontnemt echter niets aan de aktualiteit van de mening die, meer dan anderhalve eeuw geleden, uitgedrukt werd door *Merlin*, en wel in een tijd waar de wetten en reglementaire voorschriften op verre na niet de kolossale omvang, de uiteenlopende verscheidenheid, en het vrij ingewikkeld, soms « principeloos » kenmerk hadden van die welke de hoven en rechtbanken heden ten dage moeten toepassen, verklaren of aanpassen aan de steeds sneller evoluerende economische en sociale toestanden zomede aan de wijzigingen van de maatschappelijke ethika ⁽²³⁾.

Het diploma van licentiaat in de rechten — zo verklaarde deze rechtsgelerde — getuigt er slechts van dat de houder van dit diploma de nodige *voorbereiding* genoten heeft om de studie van de eigenlijke rechten met vrucht te *kunnen aanvangen* ⁽²⁴⁾.

Deze waarheid hebben de « ouderen », soms niet zonder

een trouwens door eigen doorgedreven studie krachtadig tegengewerkte teleurstelling, moeten ervaren, al konden echter toendertijd de wetboeken en gebruikelijke wetten en reglementen in één enkele band worden opgenomen.

Nu zij, in amper een kwart eeuw, tot een vijf- of zestal boekdelen zijn uitgegroeid, die dan nog na een paar jaren, zonder nieuwe of bijgehouden uitgaven, niet meer betrouwbaar blijken, zijn heden ten dage de jonge afgestudeerden, al hebben ze evenwel een meer uitgebreid en op de praktijk afgestemd universiteair onderwijs mogen genieten dan hun voorgangers, niettemin maar al te dikwijls bezield met een zekere afschrik voor de rechtspraktijk in het gerechtsgebouw. Bij sommigen, — en zijn ze niet de meerderheid? —, gaat dit gevoel gepaard met het gebrek aan wilskracht, met de gemakzucht, ja zelfs met de door en ruim verspreide literatuur verheerlijkte slofheid, die onze moderne jeugd tot in de slordigheid van haar kledij en van haar uiterlijk voorkomen en gedragingen aanmerken.

Zij deinzen dan ook soms terug voor elke ernstige inspanning, en grijpen vrij snel naar betrekkingen, waar ze, zonder te hard te moeten presteren, en er veelal genoegen nemen met een zekere mediocriteit, rap de nodige geldmiddelen kunnen verkrijgen om deze te besteden, en soms te verspillen, aan de pronkzieke ontspanningen en vermakelijkheden waartoe de moderne levenswandel en statussymbolen, alsmede het huidig sociaal conformisme hen, door middel van een barnumpubliciteit, bij de vleet aanlokken.

In het teken van zodanige door sommigen als een onoverkomelijk verschijnsel beschouwde toestanden, die, in de loop van de laatste jaren, het toetreden van de jonge doctors in de rechten tot het beroep van advocaat hebben gestremd of gestold ⁽²⁵⁾, blijkt dan ook, in de huidige tijdsomstandigheden, aan de bij de balie volgehouden stage reeds «per se» een bijzondere morele waarde te mogen erkend worden.

Voor de jongeren, die aldus het spoor blijven navolgen van hun ouderen, is trouwens de *stage aan de balie*, ondanks de «struggle for life» — problemen waarmee zij er worden geconfronteerd, en die de uitoefening van en de volharding in hun beroep soms tot de stoffelijke onthechting van een apostolaat verheffen —, waardig van een meer billijke aandacht en van een substantiële materiële aanmoediging ⁽²⁶⁾.

Deze stage is meer dan ooit de passende school, waar onbaatzuchtig streven naar bevordering van rechtspraktijk en innig contact met de conflicten van de menselijke hartstochten en belangen de jonge jurist opleiden tot de aanpassing van zijn universitaire voorbereidende begrippen aan de verscheidene en soms zo ingewikkelde rechtsverhoudingen tussen de leden en sociale groepen van onze gemeenschap ⁽²⁷⁾.

Met het oog op de uitoefening van gerechtelijke functies is de stage aan de balie dan ook *principieel* een van de meest efficiënte middelen, en zelfs de onontbeerlijke voorwaarde voor een degelijke juridische, technische en morele vorming, evenwel mits in achtneming van de gebiedende voorwaarde, dat deze stage *ernstig* worde opgevat en verricht, met de bestendige zorg bij de advocaat-stagiair zich door zelfstudie, gepaard aan wetenschappelijke nieuwsgierigheid en kritische geest te vervolmaken, en mits de dagelijkse en stevige leiding van de patroon zomede een geregeld waakzaam toezicht van de Raad der Orde.

Het geldt echter een jammerlijke vaststelling dat, vooral in de kleinere balies, het vervullen van deze vereisten dikwijls heel wat te wensen overlaat, en er soms onbestaande is.

De voorafgaande stage aan de balie heeft derhalve, zowel onder oogpunt van duur als van hoedanigheid,

slechts een *betrekkelijke waarde en betekenis*.

Ten opzichte van de advocaat die zijn stage aan de balie heeft volbracht en vervolgens zijn kandidatuur stelt tot een rechterlijk ambt, is het dan ook soms gewaagd, — en al te veel ongelukkige ervaringen hebben zulks bewezen —, deze stage als *enige maatstaf of als enig beoordelingskriterium* van zijn professionele waarde, en vooral van zijn *geschiktheid* tot de magistratuur in acht te nemen. Deze opmerking klemt temeer daar die beoordeling *in feite* maar al te dikwijls moet aanleunen bij soms weinig objectieve en zeer summier verslagen, waarvan de inhoud, bij gebrek aan moed, eerder ingegeven wordt door het opzet de kandidaat niet te mishagen of zijn individuele betrachtingen niet te schaden dan wel met het oogmerk uitsluitend het algemeen belang te dienen.

Dient trouwens, in verband met het statuut van de rijksambtenaren ⁽²⁸⁾, geen gelijkkluidend voorbehoud te worden gemaakt ten opzichte van de kandidaten-magistraten die, zonder stage aan de balie te hebben door-gemaakt en derhalve zonder de minste ervaring van het rechterlijk debat, enkel bij een Rijksdienst een juridisch ambt hebben vervuld, of bij een der ermede gelijkgestelde organismen, waarvan het aantal thans niet minder dan zeventig instellingen bedraagt ⁽²⁹⁾?

13. Afgezien van deze enkele, en trouwens onvolledige beschouwingen over de stage aan de balie en zijn objectieve beoordeling, moet echter in de allereerste plaats worden beklemtoond dat, in de veronderstelling als zou de kandidaat tot een rechterlijk ambt, door zijn universitaire studiën en vervolgens door geleidelijke inwijding tot en nadere familiarisering met de levende praktijk van het recht aan de balie, een min of meer voldoende voorbereiding heeft mogen genieten en o.m. op enigszins duidelijke en synthetische wijze een exploit tot dagvaarding en een besluitschrift kan opstellen, van hem nog heel wat meer eigenschappen dienen te worden geëist, die de vervulling betekenen van de talrijke voorwaarden gesteld door de uitoefening van de belangrijke functies die de magistraat waarneemt en door de eervolle sociale opdracht die hem wordt toevertrouwd.

Het geheel van deze voorwaarden ligt besloten in één enkel doch veelomvattend woord: *de geschiktheid*.

Immers, niet enkel moet er over gewaakt worden dat de toekomstige magistraat zich als dusdanig zou aanmelden met een voldoende juridische «bagage», waardoor hij in staat is, in *alle* domeinen van het recht, zijn weg te vinden en er de beginselen van te begrijpen en toe te passen, maar er dient hoofdzakelijk aandacht te worden geschonken *aan de mens die hij is* ⁽³⁰⁾.

In een in 1937 door de Centrale afdeling van het *Studiecentrum tot hervorming van de Staat* opgesteld rapport over de «*Recrutering en bezoldiging van de magistratuur*» ⁽³¹⁾, werden de betekenis en de draagwijdte van dit begrip «*geschiktheid*» omschreven in bewoordingen die niet beter kunnen uitgekozen worden, en die thans nog steeds tot leidraad moeten dienen bij de beoordeling en de keus van de kandidaat-magistraat.

In een tijd waar men ertoe genigd is, bij de uitoefening van de menselijke activiteiten en de aanwerving van degenen aan wie ze moeten worden toevertrouwd, het humane aspect te verdringen door hoofdzakelijk belang te hechten aan de zuivere techniek, blijkt het mij gepast aan de bewoordingen van dit verslag te herinneren.

«Het recht, dat de betrekkingen tussen de individuen beheerst, is een van de middelen waardoor de maatschappelijke moraal verwezenlijkt wordt. De magistraat moet zozeer doordrongen zijn van die moraal dat zijn daden hem nooit met haar in tegenspraak kunnen brengen, zelfs daar, waar de positieve wet niet met een sanctie optreedt.

«De dienst van het recht moet essentieel vreemd zijn aan elke persoonlijke toevalligheid. Hij eist veelvuldige karaktereigenschappen: een onverzwakte standvastigheid tegenover de aanzoekers van gelijk welke aard; een volkomen onafhankelijkheid tegenover elke macht en elk gezag; de vastberadenheid, dit wil zeggen de wil om voor elk probleem, het weze nog zo ingewikkeld, de gepaste oplossing te vinden, om deze op te dringen zonder nutteloos dralen; het gevoel voor de maat, voor het onderling verband van de zaken en voor het evenwicht, hetwelk de ziel is van het gerecht.

«Ten gevolge van de veelvuldigheid en het ingewikkelde van de maatschappelijke betrekkingen wordt met de dag in steeds talrijker gevallen beroep gedaan op de rechter, die, wil hij aan zijn taak niet tekort schieten, steeds nieuwe moeilijkheden heeft op te lossen.

«Werkzin is vereist van hem die zich van deze onophoudende krachtinspanning naar behoren wil kwijten.

«De rechter moet een klare en heldere geest bezitten. Hij moet, benevens de grondige kennis van het recht, zijn kennis zonder ophouden op de meest verschillende gebieden vervolmaken.

«Hij mag bij de ontwikkeling van zijn algemene cultuur niet ten achter staan.

«De rechter moet een grote ervaring van mensen en zaken bezitten. Daartoe komt hij door de voortdurende confrontatie van de wetenschap met de levensverschijnselen. Slechts een open en helderziende geest, daarbij geholpen door zijn voor methode en de gave van de observatie, kan zich die wetenschap eigen maken.

«Dit zijn enkele van de essentiële eigenschappen, die de rechter niet mag ontberen wil hij het vereist gezag bezitten, en dit gezag mag hem minder door zijn functie zijn verleend dan door hem aan zijn functie worden geschonken».

Ten opzichte van deze veelvuldige geschiktheidsvoorwaarden kan geen onderscheid gemaakt worden tussen de rechtsprekende magistraat en de magistraat van het openbaar ministerie, want diens taken en opdrachten, — dient het nog te worden herhaald? ⁽³²⁾ —, zijn even belangrijk als die van de rechter, en de beslissingen die hij treft kunnen even ernstige gevolgen hebben als die welke voortvloeien uit een gerechtelijke uitspraak.

14. Ondanks het opvallend kapitaal belang van deze aangelegenheid met betrekking tot de opleiding en de recrutering van de toekomstige magistraten, hebben, sinds 4 augustus 1832, datum van onze eerste wet betreffende de gerechtelijke organisatie, tot op heden, de openevolgende wetten in dit domein uitgevaardigd *niet het minste middel* aangewend om de geschiktheid van de kandidaat-magistraat van de eerste graad ernstig te onderzoeken en op de proef te stellen derwijze dat ze, met kennis van zaken en zo objectief mogelijk, zou kunnen beoordeeld worden door de Minister van Justitie, die de verantwoordelijkheid draagt de eventuele benoeming van de kandidaat aan de Koning voor te stellen ⁽³³⁾.

Geen spoor in de teksten:

— noch van een louter examen van professionele geschiktheid,

— noch van een appreciatietest van de stage aan de balie, verricht door de overheden van het hof van beroep, van de rechtbank en door de stafhouder van de Orde van de advocaten, waaronder de kandidaat ressorteert, of door een bijzondere commissie van de Raad, ingeval het effectief van de Orde het toelaat,

— noch van de oriëntering van een stage in het parket, opgevat met het doel de geschiktheid van de kandidaat-substituut op de proef te stellen,

— evenmin van de modaliteiten van een gerechtelijk auditoriaat of secretariaat, waarvan de toegang zou geregeld worden.

gortom, het geldt een proces-verbaal van zuivere niet-bevinding, dat, bij vergelijking met hetgeen ten deze in het buitenland verwezenlijkt werd, tot de onthutsende vaststelling leidt, — waarvoor de Belgische rapporteurs op internationale rechtscongressen — en bijeenkomsten soms moeten blozen ⁽³⁴⁾ —, dat België, samen met Brazilië, het droevig voorrecht geniet geen enkele aanvullende opleidings- of geschiktheidsproef op te leggen aan hen die er willen mee belast worden recht te spreken ⁽³⁵⁾.

Meer nog: geen enkele wetsbepaling vereist, vóór de benoeming van de kandidaat, het verplicht advies, uit te brengen aan de Minister van Justitie door de betrokken korpsversten, met name: de eerste voorzitters van de hoven van beroep of van de arbeidshoven, de procureurs-generaal bij de hoven van beroep, de voorzitters van en de procureurs des Konings bij de rechtbanken van eerste aanleg, de voorzitters van de arbeidsrechtbanken en de voorzitters van de rechtbanken van koop-handel.

En zo de Minister van Justitie om dit advies verzoekt, dan is het enkel uit *loutere traditie*, van dewelke het hem echter volledig vrij staat af te wijken ⁽³⁶⁾.

15. In haar reeds vermeld verslag (zie hierboven onder nr. 13), heeft de Centrale afdeling van het «*Studiecentrum tot hervorming van de Staat*» dan ook de mening geopperd dat een der middelen, waardoor een betere keus bij de benoeming van de magistraten zou bevorderd worden, zou kunnen bestaan in de *verplichting* die de wet aan de minister zou opleggen om geen enkel voorstel tot benoeming aan de Koning over te leggen, zonder *voorafgaandelijk* het advies ingewonnen te hebben van de overheden welke in dat opzicht op nuttige wijze schijnen geraadpleegd te kunnen worden.

«Dit systeem, — aldus het verslag — zou niet strijdig zijn met de grondwettelijke voorschriften. Het zou geen enkele wettelijke beperking toebrengen aan de vrije keus van de Koning, doch het zou verhinderen dat deze keus zou kunnen geschieden zonder dat de elementen welke toelaten over de waarde van de kandidaat te oordelen, zouden bijeengebracht zijn».

Het verslag voegt er aan toe dat, indien zij ze niet helemaal stuit, deze methode toch op zijn minst de actie der aanbevelingen op ernstige wijze zou beperken en de minister zou wapenen tegen de politieke aanzoeken die niet voldoende gerechtvaardigd zouden blijken, terwijl als *wettelijke verplichting* voorzien, het advies de minister, moreel gesproken, ertoe meer zou aanzetten er rekening mede te houden ⁽³⁷⁾.

Deze suggestie, waarvan het elementair kenmerk en het evident nut niet hoeven te worden onderstreept, moest echter tot nogtoe een vrome verzuchting blijven.

16. Dit alleenstaand middel is trouwens *volstrekt onvoldoende*.

Weliswaar zijn de korpsversten de meest aangewezen magistraten om alle dienstige inlichtingen te verstrekken en een adekwate beoordeling uit te brengen. Dit geldt dan nog enkel wanneer de korpsverste, als dusdanig, gedurende een lange tijdspanne zijn leiding en toezicht kan uitoefenen in hetzelfde rechtsgebied, dat hem derhalve grondig is bekend en waar hij innig vertrouwd is met de persoonlijkheid van talrijke leden van de gerechtelijke milieus.

Doch, van al de eigenschappen die van de kandidaat-magistraat dienen te worden geëist, — en die ik zopas heb samengevat (zie hierboven onder nr. 13) —, om er te kunnen toe besluiten dat hij al dan niet geschikt is tot het ambt van substituut of van rechter, heeft de korpsverste zich niet *persoonlijk* kunnen vergewissen. Terwijl hij zelf zich derhalve geen rekenschap heeft

kunnen geven van de hoedanigheden en gebreken van de kandidaat, beschikt de korpsverste desaangaande maar al te dikwijls over te geringe appreciatiekriteria, soms vooral over subjectieve of onvolledige indrukken, die de oorzaak kunnen zijn van spijtige dwalingen of vergissingen ⁽³⁸⁾.

Er dient dan ook een meer *probaat* middel te worden aangewend, dat zou toelaten de beoordeling over de geschiktheid van de kandidaat op meer objectieve gronden te vestigen.

17. Drie stelsels treden desaangaande op de voorgrond : de *wedstrijd*, het *bekwaamheidsexamen* en de *gerechtelijke stage*.

In de landen van de Europese Economische Gemeenschap, — om zich tot deze te beperken —, wordt ofwel het ene of het ander ofwel een combinatie van deze stelsels toegepast ⁽³⁹⁾.

In ons land, genoot aanvankelijk de *wedstrijd*, uitsluitingsmiddel van de minder begaafden, de voorkeur.

Reeds in 1846, vestigde een Gents magistraat, de hr. *De Dobbeleer*, de aandacht op de noodzakelijkheid van een door de wetgever in te richten en te regelen wedstrijd ⁽⁴⁰⁾. Een dertigtal jaren later, in 1878, dus vrij kort na de wet van 18 juni 1869 op de gerechtelijke inrichting, wordt zijn zienswijze hernomen, uitgebreid en met klem verdedigd door advocaat *Paul Heuse*, voorzitter van de Jonge Balie te Luik ⁽⁴¹⁾, en in 1896, in de schoot van de Nationale Federatie der Belgische advocaten, opperen de h.h. *Braun en Moreau* dezelfde zienswijze ⁽⁴²⁾.

Sindsdien heeft het eventueel invoeren van de wedstrijd geen andere aanhangers meer gevonden dan de hr. *Marc-Antoine Pierson*, advocaat bij het Hof van beroep en buitengewoon hoogleraar aan de « Université Libre de Bruxelles », die, in 1954, in zijn omstandige verhandeling in « *Les Nouvelles* » — « *Procédure civile* » — B.I. « *De l'organisation judiciaire et de la compétence* », onder nr. 1412, van mening is dat, op grond van de afdoende uitslagen bereikt door het stelsel van de schiftingsproeven toegepast voor de recrutering van de substituten van het auditoraat bij de Raad van State, ook voor de aanwerving van de toekomstige rechters en substituten van de gerechtelijke orde, het beste selectiemiddel zou bestaan in een *wervingswedstrijd*, die, ingeval van gunstig gevolg, de weg zou openen tot een *stage van drie jaar*, hetzij op het parket voor de kandidaten-substituten, hetzij in de rechtbank voor de kandidaten-rechters, met op het einde van die stage een *eindproef*, die recht zou geven op een benoeming.

18. Voordien echter was overwogen geworden het middel van de wedstrijd te vervangen door het *bekwaamheidsexamen*.

Onder invloed van de Franse gerechtelijke hervormingen van 1876, werd, op 9 november 1897, door de hr. *Jules Lejeune*, een wetsvoorstel in de Senaat ingediend, dat door de Senaatscommissie voor de Justitie werd goedgekeurd ⁽⁴³⁾.

Dit wetsvoorstel strekte ertoe aan titel II van de wet van 18 juni 1869, op de gerechtelijke inrichting, onder artikel 136bis, de volgende tekst toe te voegen :

« Onverminderd de in titel één nader bepaalde voorwaarden, zal niemand voortaan tot de effectieve magistratuur van de hoven, de rechtbanken van eerste aanleg, de vrederechters, kunnen worden toegelaten, indien hij niet met goed gevolg de schriftelijke proef en de mondelinge proef heeft afgelegd van een examen over de beroepsbekwaamheid, waarvan de inrichting en het programma bij koninklijk besluit zullen worden geregeld.

« De examencommissie voor bedoeld examen zal bestaan uit vijf leden door de Koning benoemd en zal worden voorgezeten door een lid van het Hof van Verbreking. Zij zal in de loop van de maand januari van elk jaar zetelen.

« De examencommissie zal, naar de volgorde van verdienste, op elk van haar zittingen, de examinandi rangschikken aan wie zij het attest van bekwaamheid zal uitreiken.

« Zijn vrijgesteld van het examen, de advocaten die geroepen werden om deel uit te maken van de tuchtraad van hun orde ».

Zoals de hr. *Edmond Picard* het in zijn verslag uit naam van de Senaatscommissie schreef, gold deze tekst veel meer als een *beginselfverklaring* dan als een onmiddellijk toe te passen maatregel, vermits de inrichting en het programma van het examen overgelaten werden aan de Regering.

Ten gevolge van de ontbinding van de Wetgevende Kamers is dit wetsvoorstel echter vervallen.

19. Naderhand werd deze aangelegenheid opnieuw op de agenda geregeld aangebracht, doch ze gaf geen aanleiding meer tot wetgevende initiatieven, tot wanneer in 1936 de Regering besloot het probleem van de aanwerving voor de magistratuur op te lossen door middel van het bekwaamheidsexamen.

Bij een louter koninklijk besluit van 20 oktober 1936, « betreffende het aanwerven van de magistraten », werd deze proef in onze gerechtelijke organisatie vrij plots gehuldigd onder de naam van « *beroepsexamen* » ⁽⁴⁴⁾.

« Overwegende, — zo luidde de aanhef van dit koninklijk besluit, medeondertekend door de toenmalige Minister van Justitie, wijlen de hr. *François Bovesse* —, dat het van belang is niets te verzuimen dat de best mogelijke recrutering van de magistraten der rechterlijke macht in de hand kan werken », bepaalde artikel 1 van het besluit dat de kandidaten tot de ambten van effectief vrederechter en rechter in de rechtbanken van eerste aanleg, van substituut-procureur des Konings bij die rechtbanken en substituut-krijgsauditeur, van referendaris en adjunct-referendaris bij de rechtbanken van koophandel, onderworpen zijn aan een « *beroepsexamen* », dat niet mag dagtekenen van meer dan vijf jaar vóór de benoeming, behoudens het recht van de kandidaat om, na het verstrijken van die termijn, zich voor een nieuw examen aan te melden.

Er werden twee examenzittingen voorzien, één in april en één in november van elk jaar ⁽⁴⁵⁾, en twee examencommissies ingericht, een nederlandstalige en een fransstalige; ieder van deze commissies werd samengesteld uit door de Koning te benoemen leden, zijnde: een voorzitter, gekozen onder de raadsheren in het Hof van Cassatie, uit twee magistraten van het Hof van beroep, waarvan één lid van het parket, uit twee magistraten van de rechtbank van eerste aanleg, waarvan één lid van het parket, en uit twee leden van de Raad van de Orde der advocaten bij een hof van beroep.

Het examen omvatte een *schriftelijk* gedeelte, bestaande in een werk over vraagpunten betreffende de gerechtelijke praktijk, en een *mondeling* gedeelte dat doorging in het openbaar, bestaande in een uiteenzetting en in een ondervraging zowel over het burgerlijk recht en het strafrecht als over de gerechtelijke organisatie.

Dit koninklijk besluit werd toendertijd blijkbaar ingegeven door het alsdan bestaande verschijnsel van het enorm aantal kandidaten, — welk verschil met de huidige toestand! —, die voor elke plaats in de magistratuur opdaagden ⁽⁴⁶⁾, en derhalve door een schiftingsnoodzakelijkheid voor de Minister van Justitie, « die onmogelijk naar behoren kon ingelicht zijn over de waarde van elk

dezer kandidaten en die daarbij bestookt door een trommelvuur van politieke aanbevelingen, naar een middel moest zoeken om op objectieve wijze de waarde van de kandidaten vast te stellen... (47).

Het besluit lokte echter onmiddellijk een uitgesproken ongunstige reactie uit o.m. in de parlementaire milieus en in de schoot van sommige balies (48). Aan het bekwaamheidsexamen en de wijze waarop het werd opgevat verweet men: gebrek aan doelmatigheid, o.m. in verband met het verschil van te stellen voorwaarden naargelang de aard van het gepostuleerd gerechtelijk ambt; praktische uitsluiting van bevoegde advocaten met scherp juridisch inzicht die zich aan de balie in het behandelen van bepaalde rechtstakken hebben gespecialiseerd; onmogelijkheid in feite het examen op ernstige wijze af te nemen omdat het ofwel te elementair zou moeten blijven, ofwel de eisen te streng zouden gesteld worden, en de examinandus zou overgeleverd worden aan het zuiver toeval; gevaar voor de recrutering van de magistratuur omdat «niemand van wezenlijke waarde zich nog kandidaat zou stellen en enkel aan het examen zouden mededoen, jonge advocaten die pas de universiteit hebben verlaten, die volledig vreemd staan tegenover de praktijk en het leven, die gediend worden door een flink geheugen en zich een aanzienlijke hoeveelheid juridische begrippen hebben weten eigen te maken, zonder dat zulks de minste waarborg biedt voor de menigvuldige eisen die aan een degelijk magistraat dienen gesteld te worden» (49).

Ook in de Senaatscommissie voor de Justitie werd het regeringsinitiatief afgekeurd, terwijl de Minister van Justitie, op 10 november 1936, werd geïnterpelleerd. Tot slot van deze interpellatie, kondigde de Minister aan dat de eerste examenzitting zou geschorst worden en dat het omstreden besluit zou worden herzien.

Het besluit werd echter niet gewijzigd, maar bleef buiten toepassing.

Het werd tenslotte opgeheven door het Gerechtelijk Wetboek (50), op grond van de rake beschouwingen uitgebracht door de Koninklijke Commissaris voor de Gerechtelijke Hervorming, wijlen oud-stafhouder Van Reepinghen, in zijn verslag dat het ontwerp van Gerechtelijk Wetboek voorafgaat (51), en waardoor het stelsel van het bekwaamheidsexamen definitief werd verzaakt.

20. Intussen werd in de parketten bij de rechtbanken van eerste aanleg stilaan het stelsel gehuldigd en uitgebreid van het opnemen, in de kabinetten van sommige substituten, van jonge doctors in de rechten, meestal ook ingeschreven op de tabel van de advocaten-stagiairs, die aldaar, vrijwillig en onbezoldigd, met het oog op een latere eventuele kandidatuur tot substituit-procureur des Konings, hun voorbereiding kwamen vervolmaken door, onder de leiding en het toezicht van een parketmagistraat aangeduid door de procureur des Konings, deel te nemen aan de menigvuldige dagelijkse praktische taken van het openbaar ministerie: omschrijving van de misdrijven vastgesteld door de processen-verbaal, verdere behandeling van het strafrechtelijk opsporingsonderzoek, opstellen van vorderingen tot gerechtelijk strafonderzoek en van allerlei vorderingen vóór de raadkamer inzake regeling van de strafprocedure, beslissingen tot het instellen van vervolgingen of tot seponering, soms onderzoek van uitgesproken vonnissen met het oog op eventueel hoger beroep, en dies meer.

De opgedane ervaring heeft bewezen dat deze *onbezoldigde stage op het parket* een uitstekend middel is, niet enkel om de stagiair degelijk op te leiden in de praktijk van het strafrecht, het strafprocesrecht en de ermede verband houdende wetenschappen (criminologie,

criminalistiek, psychiatrie, geestespathologie, sociologische navorsing), maar bovendien, en wel in de eerste plaats, om de korpsoversten in de gelegenheid te stellen, aan de hand van dagelijkse bevindingen over een voldoende tijdspanne, er zich van te vergewissen of de aspirant-substituut al dan niet blijk gaf van de menigvuldige intellectuele, professionele, karakteriële en morele eigenschappen, waardoor hij werkelijk aanleg genoeg heeft, mede de roeping, om, ingeval van benoeming, er staat te mogen op maken (52).

21. Ofschoon dit aldus officieus toegepast stelsel niet ten volle doelmatig is omdat de stagiair niet naar de terechtzitting gaat, waar nochtans de substituut het belangrijkste deel van zijn taak heeft te vervullen (), heeft het niettemin, op grond van de bereikte resultaten, vrij snel de aandacht van de gerechtelijke milieus gevestigd op de *gerechtelijke stage* als pertinent en efficiënt criterium om de *geschiktheid* van de kandidaat-magistraat zakelijk en objectief te beoordelen.

Kort na de jongste wereldoorlog, heeft dan ook een commissie (54), opgericht in de schoot van de toender-tijd gestichte juristenvereniging «*Renaissance judiciaire*», op haar algemene vergadering van 29 november 1947, een omstandig verslag uitgebracht over de opleiding en de recrutering van de Belgische magistraat (55), verslag waarin o.m. de wens werd uitgedrukt dat, voor de kandidaat-rechter of substituut, benevens een volledige en gecontroleerde stage aan de balie, een gerechtelijke stage, — onjuist genoemd «*gerechtelijk noviciaat*» —, door de wet zou worden opgelegd en tevens ordentelijk ingericht (56).

Benevens het institutionaliseren van de stage op het parket voor de *toekomstige magistraten van het openbaar ministerie* (57), werd een bijzondere stage voorzien voor de *toekomstige rechters*, met name: het *gerechtelijk auditoraat*, dat, gedurende twee jaar, zou doorgaan, onder de leiding van een rechter, die als «*stagedirecteur*» door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg zou worden aangeduid. De gerechtelijk auditeur, aangesteld door de voorzitter van de rechtbank, op advies van de procureur des Konings en van de stafhouder van de Orde der advocaten, zou de terechtzittingen van bepaalde kamers in de rechtbank bijwonen, burgerlijke getuigenverhooren houden zonder evenwel over gerezen incidenten te mogen beslissen, en, gebonden door het ambtsgeheim, inzage nemen van de dossiers, en tijdens de beraadslagingen van de rechters een zienswijze uitbrengen, doch enkel ten loutere consultatieve titel.

22. De voorstellen van «*Renaissance judiciaire*» wekten onmiddellijk de belangstelling van de toenmalige Minister van Justitie, de hr. Paul Struye, die, op 23 januari 1943, overging tot de oprichting van een commissie belast met de coördinering van de bepalingen betreffende de gerechtelijke inrichting. Doch, zonder het resultaat van haar werkzaamheden af te wachten (58), diende de minister, op 13 juli 1948, bij de Senaat, een wetsontwerp in «*tot regeling van de aanwerving voor de magistratuur*» (59).

Dit ontwerp huldigde in onze gerechtelijke organisatie de *onbezoldigde gerechtelijke stage gedurende één jaar* als ontvankelijkheidsvoorwaarde van een benoeming tot rechter in de rechtbank van eerste aanleg, vrederechter, substituut-procureur des Konings, referendaris of adjunct-referendaris bij een rechtbank van kochhandel.

Werden van deze stage vrijgesteld de kandidaten die voorheen een gerechtelijk ambt hebben bekleed, en de kandidaten die, gedurende tien jaar, of aan de balie zijn geweest, of aan een Belgische universiteit, of een daarmede gelijkgestelde faculteit, onderwijs hebben gegeven,

of het ambt van substituut of van lid van het bureau voor samenordering van de Raad van State hebben bekleed, of functies bij het Bestuur van de Wetgeving in het Ministerie van Justitie of het ambt van rechtskundig adviseur in een ander ministerieel departement hebben uitgeoefend.

De stage, bestaande uit de inwijding in al de functies van de zetel en van het parket, zou verricht worden bij de rechtbanken en de parketten van deze rechtbanken onder de leiding van een *stagecommissie*, die bij de zetel van elke rechtbank zou zijn ingericht, en zou samengesteld zijn uit de voorzitter van de rechtbank, de procureur des Konings, de stafhouder van de Orde der Advocaten, of bij ontstentenis van laatstgenoemde, een door de Minister van Justitie aan te wijzen advocaat sedert meer dan twintig jaar op de tabel van de Orde ingeschreven.

Deze stagecommissie zou ten minste eens per maand vergaderen om de werkzaamheden van de stagiairs te bepalen en hun verslagen te ontvangen. Bij het einde van de stage zou de stagecommissie een gemotiveerd advies uitbrengen over de geschiktheid en de bedrijvigheid van de stagiair, advies dat aan de eerste-voorzitter van het hof van beroep en aan de procureur-generaal ter beoordeling zou worden overgelegd en door hen aan de minister van Justitie overgemaakt.

Op te merken valt dat de stagiairs *enkel door de minister van Justitie* zouden worden aangeduid, en dat hun aantal zou worden bepaald op één vierde van het aantal der in functie zijnde magistraten.

Dit wetsontwerp is zonder verder gevolg gebleven, hoofdzakelijk wegens het verzet van de Senaatscommissie voor de Justitie, welke niet gunstig gestemd bleek voor een verplichte gerechtelijke stage zonder dat vooreerst zouden worden opgelost de vraag betreffende de regeling van de bezoldiging van de stage, en die welke betrekking had tot de overheid die de stagiairs zou aanduiden: ofwel de minister van Justitie, zoals in het ontwerp bepaald, ofwel de korpsverste, zoals velen het meenden.

Deze laatste voorwaarde is trouwens verdwenen uit een voorontwerp van wet dd. 15 september 1951⁽⁶⁰⁾, dat echter niet verder ter studie werd genomen omdat het op het eenstemmig verzet is gestuit van de hoven en rechtbanken, wegens het feit dat de duur van de stage teruggebracht werd tot amper zes maanden, termijn die blijkbaar onvoldoende is om aan de korpsversten toe te laten, met kennis van zaken, een pertinent oordeel uit te brengen over de geschiktheidseigenschappen van de stagiair tot de uitoefening van een gerechtelijk ambt.

23. Voormeld exposé wijst er duidelijk op dat, alhoewel de pogingen om, meer dan een twintigtal jaren geleden, tot een definitieve verwezenlijking te geraken, spijtig genoeg, niet doorgedreven werden, zij nochtans allen, — en, naar mijn oordeel, zeer terecht —, de degelijk opgevatte, ingerichte en gecontroleerde *gerechtelijke stage* als het best gepaste middel beschouwen om, onder oogpunt van professionele opleiding en onderzoek naar de geschiktheid van de kandidaat-magistraat, een geruststellende en efficiënte recruterende van de magistratuur te bevorderen: zij geldt als de enige oplossing die de meeste mogelijkheden biedt om de kandidaten naar hun juiste waarde te beoordelen⁽⁶¹⁾.

Dit was ook de zienswijze van de Koninklijke Commissaris voor de Gerechtelijke Hervorming, wanneer, na deze aangelegenheid, zowel van nationaal standpunt uit als bij rechtsvergelijking, in zijn verslag breedvoerig te hebben besproken⁽⁶²⁾, hij in zijn ontwerp van Gerechtelijk Wetboek, onder artikel 285, de volgende algemene bepaling inlaste: «Om voor de eerste maal tot werkend

magistraat te worden benoemd, moet men ten minste drie jaar stage hebben doorgemaakt en, na afloop daarvan, van zijn bekwaamheid hebben doen blijken op de wijze die de Koning bepaalt. De stage stelt, voor zolang zij duurt, de kandidaat vrij van de voorwaarden van beroepsuitoefening die in de artikelen 189 en 192 zijn gesteld» — nl. werkzaamheid aan de balie gedurende ten minste vijf of drie jaar —.

«Zij die gedurende ten minste vijf jaar een ambt hebben uitgeoefend als lid van de Raad van State of het recht hebben onderwezen aan een Belgische universiteit zijn van die stage vrijgesteld.»

Deze bepaling van het ontwerp heeft aanleiding gegeven tot langdurige besprekingen zowel in de verenigde Commissies voor de Arbeid en voor de Justitie van de Kamer en de Senaat, als in die voor de Justitie van de Senaat.

Gewezen werd op de moeilijkheden en bezwaren die de gerechtelijke stage kan opleveren: toelating tot de stage, toekenning van een bezoldiging gedurende de stage, beoordeling van de geschiktheid van de stagiair, rechten van de stagiair die na de stage geschikt wordt verklaard.

Deze discussies zijn tenslotte uitgelopen tot de schrapping van het artikel 285 uit het ontwerp, «met dien verstande, — zo luidt het verslag van de rapporteur, de hr. Senator Carlos De Baeck —, dat het vraagstuk van de toelating tot de ambten van de rechterlijke orde open blijft, later zal worden herzien en het voorwerp zijn van een afzonderlijke wet»⁽⁶³⁾.

Deze verdaging «sine die», denkkelijk gesterkt door de bezorgdheid van de Regering de behandeling van het ontwerp van Gerechtelijk Wetboek niet te vertragen, valt te betreuren. Zou men op dit ogenblik, — maart 1965 —, de moeilijkheden wellicht niet uit de weg hebben kunnen ruimen, mits coördinering van de parlementaire werkzaamheden nopens dit deel van het Gerechtelijk Wetboek met die welke alsdan betrekking hadden op de hervorming van de universitaire rechtsstudies, en mits de vastberaden politieke wil om tot een oplossing te geraken?

24. Thans staan we dus nog steeds voor dezelfde leemte in onze gerechtelijke organisatie.

Zoals ik het bij de aanvang van dit betoog beklamtoonde (zie hierboven onder nrs. 4 tot 7), moet deze leemte nu dringend worden aangevuld: nood dwingt.

De kiese aard van de aan het probleem te verstrekken oplossing ontgaat echter niemand, en het innemen van een strak standpunt ware ongetwijfeld de uitdrukking van een verwaande vermetelheid.

Doch, met het bewustzijn van de onontbeerlijke noodzakelijkheid van een meer uitgediepte *praktische opleiding* van de toekomstige rechters en substituten, samen met een *adekwaat, efficiënt en objectief middel om hun geschiktheid onder alle oogpunten degelijk en volledig te kunnen beoordelen*, is het ogenblik gekomen waarop een optie moet worden genomen op een stelsel dat, zonder vanzelfsprekend naar de volmaaktheid te dingen, toch de meeste waarborgen schijnt te bieden voor het bevorderen van de hoedanigheid en van het gezag van de magistratuur, terwijl het rekening zou houden met het rechtmatig verlangen van de jongeren dat hun roeping naar het ambt van magistraat niet van meetaf aan zou worden gestremd of gestuit door de geldelijke en materiële eisen van het moderne levensbestaan, die hen er zouden toe nopen een andere betrekking in de privé-sector of in de Administratie te aanvaarden.

25. In dit laatste verband, wil het mij voorkomen dat, indien men de jonge licentiaten en doctors in de rechten

wil aanmoedigen tot een carrière in de magistratuur, in de eerste plaats rekening moet worden gehouden met het feit dat hun universitaire studiën minstens vijf jaar duren met bovendien normaliter het vervullen van een militaire dienstverplichting van één jaar, zodat zij doorgaans, ten vroegste, op drieëntwintigjarige leeftijd werkelijk aanvang kunnen nemen met de uitoefening van een winstgevend beroep.

Aan de andere kant, naar hetgeen ik persoonlijk, op grond van een meer dan zes-en-dertigjarige ervaring van het gerechtelijk ambt meen te mogen besluiten, lijdt het geen twijfel dat alleen de stage het middel is om, op pertinente en afdoende wijze, de eigenschappen en geschiktheid van de kandidaat-magistraat te kunnen testen en beoordelen.

Ten slotte, wegens de redenen waarover ik reeds voldeende heb uitgeweid (zie hierboven onder nr. 12), is het onontbeerlijk dat deze stage zou aanvangen aan de balie, waar de jonge licentiaat of doctor in de rechten, op voorwaarde van er met moed en geestdrift te willen werken, zich, benevens de techniek van de rechtspraktijk, het best de eerste begrippen eigen maakt van die mensenkennis zonder dewelke het onmogelijk is met menselijkheid op te treden, en hij er, onder een bepaalde optiek, de eerste rechter is van het geschil dat hem wordt voorgelegd en van de belangen die hem worden toevertrouwd.

Zodus: geen gerechtelijke stage zonder voorafgaande stage aan de balie.

26. Indien men evenwel die stage aan de balie, die toch zelden winstgevend is, zou uitstrekken over een tijdsperiode van verscheidene jaren, — namelijk twee, drie of vijf jaar, zoals, naar gelang het geval, thans bepaald wordt door het Gerechtelijk Wetboek —, en pas nadien de gerechtelijke stage aan de kandidaat-magistraat zou opleggen, leidt ons zulks tot een minimumleeftijd van 25, 26 of 28 jaar.

Is het niet te vrezen dat een daaropvolgende opgelegde gerechtelijke stage, van zodanige duur dat zij een doelmatige opleiding en een degelijke beoordeling zou toelaten, vrij zwaar zal wegen op de materiële toestand van de belanghebbenden en ontmoedigend zal inwerken op degenen die zich de weelde niet kunnen veroorloven na een beroepsopleiding, gespreid over vijf jaar en meer, zelfs voorlopig geen voldoende inkomen te hebben, en dit op een leeftijd waarop iedereen recht heeft op de stichting van een gezin?

Uit deze concrete voorstelling en uit dit zorgwekkend uitwerkkel kunnen onmiddellijk twee gevolgtrekkingen worden gemaakt die elkaar aanvullen: voor de gerechtelijke stagiairs het inkorten van de duur van de stage aan de balie, en een waardige bezoldiging van de gerechtelijke stage.

In de opgegeven dwingende omstandigheden, meen ik te mogen vooropstellen dat deze duur zou kunnen teruggebracht worden tot één jaar, al geef ik dadelijk toe dat deze suggestie ons aller traditionele opvattingen over de duur van de stage aan de balie krenkt. Doch, heeft de wetgever van het Gerechtelijk Wetboek zelf niet een trouwen bewijsbaar voorbeeld gegeven door het volledig verzaken van het principe dat de benoeming tot een ambt in de magistratuur een stage bij de balie moet voorafgaan o.m. ten opzichte van de juridische adviseurs in de Rijksdiensten en ermede gelijkgestelde instellingen?

Verder moeten, naar mijn bescheiden oordeel, alle licentiaten en doctors in de rechten voor de gerechtelijke stage in aanmerking kunnen komen, want, zo men deze stage noodzakelijkerwijze als een ruim schiftings- en oriënteringsmiddel opvat, zou de beperking tot die stage door een voorafgaande proef de uitsluiting kunnen medebrengen

van gegadigden wier waarde door de stage precies aan het licht kan komen ⁽⁶⁴⁾.

Aan de andere kant, rijst de vraag of, in verband met het door de wet beperkt aantal in de magistratuur van de gerechtelijke orde te begeven plaatsen, het nochtans niet noodzakelijk is het aantal jaarlijks aan te stellen gerechtelijke stagiairs in evenredigheid tot dit aantal voormelde plaatsen te beperken, wat derhalve toch een schifting impliceert, die uiteindelijk onder de bevoegdheid van de Minister van Justitie moet ressorteren?

Alles wel overwogen, lijkt het mij moeilijk deze schifting te ontgaan.

27. Doch het best gepaste middel om ze te verrichten is vanzelfsprekend kies.

Bekwaamheidsexamen? De verschillende bezwaren tegen het bekwaamheidsexamen werden reeds onderstreept (zie hierboven onder nrs. 18 en 19).

Wedstrijd? Een dergelijk stelsel is, onder de naam van « vergelijkend examen », in werking in ons land met het oog op de benoeming van de substituten-auditeur-generaal of leden van het bureau voor samenordening bij de Raad van State ⁽⁶⁵⁾.

Zoals er reeds op gewezen werd (zie hierboven onder nr. 17), is de hr. Marc-Antoine Pierson er voorstander van.

Het stelsel is, wat de toekomstige magistraten van de gerechtelijke orde betreft, op een ruimere schaal, ook in werking in Frankrijk, waar, om toegelaten te worden tot het « Nationaal Centrum voor gerechtelijke studiën », gevestigd te Bordeaux (« Centre national d'études judiciaires » - C.N.E.J) ⁽⁶⁶⁾, de licentiaat in de rechten, die geen andere titel kan doen gelden ⁽⁶⁷⁾, en die minstens de leeftijd moet hebben bereikt van 27 jaar, buiten het vervullen van andere voorwaarden ⁽⁶⁸⁾, moet deelnemen aan een « concours », die schriftelijke en mondelinge proeven omvat ⁽⁶⁹⁾, na dewelke een jury ⁽⁷⁰⁾, naar de volgorde van de verdiensten en binnen de perken van het aantal te begeven plaatsen, de lijst van de kandidaten opstelt die tot het « Centrum » zullen worden toegelaten, en er verder, onder de titel van « gerechtsauditeur » (« auditeur de justice »), tegelijkertijd als een bezoldigde stage van drie jaar in de hoven en rechtbanken, een aanvullend onderwijs zullen genieten over tal van juridische, economische en sociale problemen ⁽⁷¹⁾.

(Slot in volgend nummer)

NOTEN:

(1) Zie mijn openingsrede van 1 september 1966: « Het Openbaar Ministerie overkoepelend eenmakingsorgaan in de nieuwe gerechtelijke organisatie? » - R.W. 1966-1967, kol. 73 tot 110 - Vertaling in J.T. 1967, blz. 433 tot 444: « Le ministère public, organe d'unification au sein de la nouvelle organisation judiciaire? », en die van 2 september 1968: « Repercussions et innovations van het Gerechtelijk Wetboek in verscheidene takken van het Privaat en van het Publiek recht » - R.W. 1968-1969, kol. 97 tot 126, en 145 tot 178 - Vertaling in J.T. 1969, blz. 21 tot 27, 39 tot 46, en 58 tot 62.

(2) Uiterlijk vóór 31 oktober 1970 - Art. 5 wet van 10 oktober 1967 houdende het Gerechtelijk Wetboek. - Zie ook het verslag aan de Koning dat het K.B. van 19 juli 1970 voorafgaat (Stsbl. van 5 augustus 1970 - blz. 8105).

(3) A. Callier, procureur-generaal bij het Hof van beroep te Gent: « La crise de la magistrature » - B.J. nr. 40 - 7 december 1919 - kol. 1329 en volg.

(4) René Warlomont: « Le magistrat - Son statut et sa fonction » - Uittreksel uit P.B. - Larcier - Brussel - 1950 - nr. 1579 - blz. 195.

(5) Zie o.m.: Albert Fettweis, hoogleraar in de Rijksuniversiteit te Luik: « Le recrutement et la formation des magistrats », J.T. 1960, blz. 221 tot 223. - Jean Eeckhout, thans ere-advocaat te Gent: « Pour une politique des nominations contre les nominations politiques », J.T. 1960, blz. 560 en 561 - Zelfde auteur: « Pour un Conseil de la magistrature », J.T. 1960, blz. 587 en 598.

(6) Zie, in dat verband, de artikelen 213 van het Gerechtelijk Wetboek en 42 van zijn overgangsbepalingen, in wer-

king getreden op 17 juni 1970 (K.B. van 16 mei 1970 - artt. 1 en 7 - Stsbl. van 17 juni 1970).

(7) Zie enig artikel van de bepaling houdende het nieuw artikel 104 van de Grondwet, en door de Koning op 11 juni 1970 bekrachtigd en afgekondigd (Stsbl. van 1 juli 1970 - blz. 7052). Krachtens de overgangsbepaling dient de wet houdende inrichting van de hoven van beroep te Antwerpen en te Bergen binnen de twee jaar voor de Wetgevende Kamers aanhangig te worden gemaakt.

(8) Zie het K.B. van 1 augustus 1939 bedoeld onder nr. 11.

(9) *Parl. Besch.* - Kamer - Zitt. 1969-1970 - nr. 718/1 - 10 juni 1970. Gelet op de dringende noodzakelijkheid werd het voorafgaand advies van de Raad van State niet ingewonnen.

*)

(10) *Parl. Besch.* - Kamer - Zitt. 1969-1970 - nr. 718/4 - 25 juni 1970, - Verslag namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door de hr. Willems en de aangenomen amendementen voorgesteld door de hr. volksvertegenwoordiger van Lidth de Jeude: *Parl. Besch.* - Kamer - Zitt. 1969-1970 - nr. 718/3 - 16 juni 1970 - nr. 718/3 - 16 juni 1970.

(11) Het ontwerp werd goedgekeurd met 138 stemmen tegen 15. Zie: *Beknopt Verslag* - Kamer - Zitt. 1969-1970 - 30 juni 1970, blz. 1007 en 1011.

Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1969-1970 - nr. 612 - 30 juni 1970.

(12) Deze benoemingen dienen immers te worden beschouwd als zijnde van hoofdzakelijk belang omdat zij, voor hun titularis, het vertrekpunt zijn van de hoogste bevorderingen: nimmer mag inderdaad bij de aanvang uit het oog worden verloren dat ieder substituut, ieder rechter en potentiële toekomstige procureur-generaal of eerste-voorzitter is.

(13) Mits inachtneming wel te verstaan, wat de rechter in de arbeidsrechtbank en de substituut-arbeidsauditeur betreft, van de regeling voorzien bij art. 35 van de overgangsbepalingen van het Gerechtelijk Wetboek (art. 4 - Wet van 10 oktober 1967).

(14) Zie het K.B. van 1 augustus 1969 tot wijziging van de gecoördineerde wetten op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens met het oog op de oprichting van de graad van licentiaat in de rechten en de wijziging van het examenprogramma van licentiaat in het notariaat en van doctor in de rechten. (Stsbl. van 23 september 1969, blz. 8874). Dit besluit treedt, geleidelijk van jaar tot jaar, in werking met ingang van het academiejaar 1969-1970 (art. 9), terwijl de houders van het diploma van doctor in de rechten, behaald overeenkomstig de wet van 21 mei 1929, de rechten behouden welke hun bij die wet worden toegekend (art. 8). - Zie bovendien art. 55 van het besluit van de Regent van 31 december 1949 tot coördinatie van de wetten op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens, en artikel 1 van de wet van 21 maart 1964, waarbij een artikel 1 bis en een artikel 1 ter worden ingelast in de wetten op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens, alsmede de wet van 28 april 1953 waarbij de inrichting van het hoger onderwijs in de rijksuniversiteiten gewijzigd wordt, inzonderheid wat de examenvakken en de onderwijsprogramma's betreft.

(15) Onder voorbehoud van de toepassing van de onder voetnoot (13) vermelde overgangsbepalingen gedurende vijf jaar te rekenen van de bekendmaking van de wet van 10 oktober 1967 (Stsbl. van 31 oktober 1967), wordt voor de kandidaat-rechter in de arbeidsrechtbank en de kandidaat-substituut-arbeidsauditeur, die houder is van een diploma van licentiaat in het sociaal recht afgeleverd door een Belgische universiteit, de tijd van werkzaamheid aan de balie verminderd, respectievelijk tot drie en twee jaar (art. 191, tweede lid en art. 194, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek).

(16) Zie o.m. desaansgaande de welsprekende uitslagen van de studie van de interfacultaire werkgroep opgericht in de schoot van de « Université Libre de Bruxelles » met het oog op het onderzoek naar de belangrijkste oorzaken van de toenemende mislukkingen op de universitaire examens en naar de middelen van aard om deze toestand te verhelpen zomede het werk van de studenten te verbeteren. Het belangwekkend verslag van deze studiegroep, onder het voorzitterschap gesteld van Prof. G. Jacquemins, werd onder de titel: « *Les échecs aux examens* », gepubliceerd in 1961 door bemiddeling van het « Institut de Sociologie Solvay », verbonden aan de U.L.B. Men leze eveneens de rake beschouwingen, uitgebracht in 1956 door de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België, Klasse der Letteren, in haar verslag en advies nr. 5, onder de titel: « *Hervorming van het Onderwijs in de Rechten* ». De commissie was samengesteld uit de h.h.: E. Strubbe (voorzitter), E. Van Dievoet, R. Victor, F. Ganshof, J. Haesaert, F. Van Goethem en W. Peremans.

(17) Zie voetnoot (14).

Het examen voor de graad van licentiaat in de rechten omvat de volgende vakken:

- 1) staatsrecht;
- 2) administratief recht;
- 3) burgerlijk recht;
- 4) strafrecht en strafvordering;
- 5) handelsrecht;
- 6) gerechtelijk privaatrecht;
- 7) internationaal privaatrecht;
- 8) volkenrecht en internationale instellingen;
- 9) fiscaal recht;
- 10) sociaal recht;

11) vier door de examinandus met goedkeuring van de examencommissie gekozen vakken, die elk minstens één college omvatten dat voorkomt op het programma van een universiteit of, indien het een examen betreft af te leggen vóór een der examencommissies van de Staat voor het universitair onderwijs, - (zie het door het enig artikel van de wet van 5 mei 1970 - Stsbl. van 30 mei 1970, blz. 5863 - vervangen artikel 40 van de op 31 december 1949 gecoördineerde wetten op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens, zoals het gewijzigd bij de wet van 21 maart 1964) -, vier vakken gekozen volgens een door de Koning vastgesteld reglement. Ten minste één van die vakken moet verband houden met de rechtsvergelijking.

Twee van de hierboven van 1) tot en met 10) vermelde vakken zijn het voorwerp van een grondige studie.

De examinandus is bovendien gehouden het bewijs te leveren:

a) van een voldoende kennis van een andere taal dan die waarin hij dit examen zal afleggen; met voldoende kennis wordt als een minimum de geschiktheid van de examinandus bedoeld wetenschappelijke werken, in die bescheiden te kunnen raadplegen.

b) van een voldoende kennis van de beginselen van boekhouding; met voldoende kennis wordt als een minimum de geschiktheid van de examinandus bedoeld boekhoudkundige bescheiden te kunnen raadplegen.

De vakken van het examen voor de graad van licentiaat in de rechten zijn het voorwerp van drie proeven en van minstens drie jaar studie. (art. 3 van het K.B. van 1 augustus 1969, waardoor vervangen wordt het art. 17 van de gecoördineerde wetten op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens, gewijzigd bij het K.B. van 5 oktober 1961).

(18) Art. 5 van het voormeld K.B. van 1 augustus 1969, waarbij een art. 22 bis toegevoegd wordt aan de gecoördineerde wetten op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens, gewijzigd bij de wet van 29 juli 1953 en bij de koninklijke besluiten van 18 mei en 18 augustus 1967, 27 mei en 4 juni 1968.

(19) René Delckers, professor aan de Rijksuniversiteit te Gent en aan de V.U.B., thans rector van de Universiteit te Lumumbashi: « *De la réforme des études de droit* » - J.T. 1960, blz. 223 - nrs. 1 en 2 - « *Doctor in de rechten* ». Rede uitgesproken op het Congres van het « Interuniversitair Vlaams Rechtsgenootschap » te Leuven, op 24 januari 1951 - R.W. 1950-1951, kol. 898 tot en 891, nrs. 3, 4, 5 en 6.

(20) In dat verband verdient het wetsvoorstel ingediend door de hr. Senator Elie Van Bogaert, oud-minister van Nationale Opvoeding en hogleraar aan de Rijksuniversiteit te Gent en aan de Vrije Universiteit te Brussel, in de Senaat op 5 februari 1970 (*Parl. Besch.* - Senaat - Zitt. 1969-1970 - nr. 196) volle aandacht, waar op grond van een rake voorlichting, het ertoe strekt voor de studie in de rechten een nieuwe graad in te stellen, met name die van « meester » (die trouwens in het buitenland, nl. in Nederland ook voorkomt), en die tussen het licentiaat en het doctoraat zou gelegen zijn. Terwijl aldus aan de langere duur van de studiën van het licentiaat in de rechten - vijf jaar, samen met de kandidatuur -, een speciale titel zou worden verleend, terwijl de normale studie van een licentiaat slechts een duur heeft van vier jaar, zou de praktische toepassing van het K.B. van 1 augustus 1969 in meer gunstige voorwaarden kunnen geregeld worden. Zeer terecht doet de hr. Elie Van Bogaert immers opmerken dat voormeld K.B. een stelsel heeft gehuldigd « waardoor praktisch de leerstof van de drie doctoraatsjaren werd samengevoegd in twee jaren van de licentie, terwijl het derde jaar van de licentie besteed wordt aan de specialisatie in verschillende richtingen. Dit stelsel heeft pedagogische nadelen. De studie van de sociale wetgeving en kleine contracten moet samen worden aangevat met die van de verbintenissen.

« Een ander nadeel - zo betoogt de hr. Van Bogaert - ligt in het feit dat ieder student tot specialisatie gedwongen wordt en dat hij daardoor reeds vroeg een optie moet nemen, die zijn verdere loopbaan kan beïnvloeden, terwijl hij op dat ogenblik nog de verschillende toekomstmogelijkheden niet voldoende kent. Het is wenselijk alle vormen van specialisatie voor te behouden aan het post-graduaat ».

Deze beschouwingen meen ik volkomen te mogen bijtreden.

(21) In zijn merkwaardige tussenkomst op het eerste Congres van de «Internationale Unie van magistraten», gehouden te Rome, tussen 11 en 13 oktober 1958, heeft de hr. *Frédéric Dumon*, advocaat-generaal bij het Hof van Cassatie en professor aan de Vrije Universiteit te Brussel, zeer juist doen opmerken dat deze praktische oefeningen niet altijd adequaat zijn, omdat zij over 't algemeen binnen een bepaalde rechtsdiscipline in een wel bepaald domein worden afgezonderd. Er wordt aan praktische oefeningen gedaan in het strafrecht, in het burgerlijk recht, in het handelsrecht, in het publiek recht, en dies meer, en ieder van deze praktische oefeningen is gescheiden van die welke in andere rechtsseminaries verricht worden. Het geldt een voorbereiding die wellicht uitstekend is voor toekomstige technici of voor toekomstige zuivere theoretici van het recht, maar deze voorbereiding is volstrekt onvoldoende voor degenen die later juridictionele functies moeten vervullen.

De praktische oefeningen zouden tijdens het laatste studiejaar moeten plaats hebben en een geheel ensemble moeten uitmaken, derwijze dat zij gevallen kunnen betreffen zoals die waarover de magistraat moet beslissen. Bij de behandeling van aldus opgevatte praktische oefeningen, onder de leiding van professoren, assistenten of navorsers, zal men heel wat beter de hoedanigheden van de toekomstige magistraat, of van de toekomstige jurist of advocaat kunnen beoordelen en nagaan of hij de juridische geest bezit. (Zie: «Primo Congresso Internazionale dei magistrati» - Tomo I - Dott. A. Giuffrè - editore - Milano - 1959 - blz. 558 en 559).

(22) Art. 191, tweede lid, en art. 194, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek.

(23) Zie o.m. in dat verband: H. Bekaert, ere-procureur-generaal bij het Hof van beroep te Gent: «De rechtsgeleerdheid van de magistraat en de strafvordering», rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van het Hof van beroep te Gent op 16 september 1952 - R.W. 1952-1953, kol. 89 tot 106. - Vertaling in J.T. 1952, blz. 481 tot 484 en in R.D.P. 1952-1953, blz. 99 tot 115; «L'érudition du magistrat et la procédure pénale».

(24) Ook geciteerd door wijlen de hr. A. Remy, procureur-generaal bij het Hof van beroep te Gent: «Een woord tot de jonge magistraten», rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van het Hof van beroep te Gent op 15 september 1939 - R.W. 1939-1940, kol. 115.

(25) Terwijl, tijdens de jaren 1951-1952, 1953-1954, 1954-1955 en 1955-1956, het aantal eedafleggingen van jonge doctors in de rechten voor het Hof van beroep te Gent, respectievelijk 76, 80, 74 en 84 bedroeg, is dit aantal gedurende de daaropvolgende jaren geregeld gedaald om, tijdens de jaren 1964-1965, 1965-1966, 1966-1967 en 1967-1968 respectievelijk slechts 25, 26, 23 en 27 te bereiken, ondanks het geregeld toenemen van de universitaire bevolking.

(26) Men leze in dat verband de rake beschouwingen uitgebracht door wijlen oud-stafhouder *Charles Van Reepinghen*, met betrekking tot de vergoedingen der advocaten-stagiairs in de zaken van gerechtelijke bijstand, in zijn rede voor het «Vlaams Pleitgenootschap» bij de balie te Brussel op 10 december 1955: R.W. 1955-1956, kol. 691 tot 693.

Zie ook de verklaringen van de hr. Minister van Justitie *Pierre Vermeylen* voor de Kamercommissie van de Justitie in *Parl. Hand. Kamer zitt.* 1961-1962 - vergadering van 14 maart 1962, en zeer onlangs de rede van de hr. *Baugniet*, bij het afleggen van zijn stafhouderschap van de Orde der advocaten te Brussel, alsmede die van de nieuw verkozen Stafhouder van dezelfde balie, Mr. *François Moreau*, in J.T. 1970, blz. 457 en 459. - Tijdens de besprekingen van het wetsontwerp «tot organisatie van een gerechtelijke stage», bedoeld onder nr. 8, en onder voetnoot (10), verklaarde de hr. Minister van Justitie A. Vranckx dat «ter aanmoediging van de jonge advocaten eraan gedacht wordt een soort nationale kas op te richten. Aldus zou het mogelijk worden de diensten welke zij presteren b.v. in het raam van de kosteloze rechtspleging te vergoeden». (*Parl. Besch. - Kamer - Zitt.* 1969-1970 - nr. 718/4 - 25 juni 1970 - Verslag uit naam van de Kamercommissie voor de Justitie uitgebracht door de hr. *Willems* - blz. 4 - voorlaatste lid).

(27) Zie ook de beschouwingen in dat verband uitgebracht door wijlen procureur-generaal A. Remy in zijn openingsrede voor het Hof van beroep te Gent, op 15 september 1938: «Het statuut van de magistratuur» - R.W. 1938-1939 - kol. 220.

(28) Zie het K.B. van 2 oktober 1937, naar luid van de tekst weergegeven in bijlage I van het K.B. van 16 maart 1964 (Stsbl. van 25 maart 1964 - Errata in Stsbl. van 7 juli 1964).

(29) Zie art. 1 van de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut, gewijzigd of aangevuld bij de koninklijke besluiten onder dit artikel vermeld door Prof. A. Mast en docent *Vander Stichele* in hun «Wetboek Publiek Recht» - uitg. Story-Scientia - Gent - 1968.

(30) Men leze deszake de beschouwingen uitgebracht door de hr. *Frédéric Dumon*, advocaat-generaal bij het Hof van Cassatie, ter gelegenheid van zijn tussenkomst bij de

werkzaamheden van het eerste congres van de «Internationale Unie van magistraten», gehouden te Rome, tussen 11 en 13 oktober 1958: «Primo Congresso internazionale dei magistrati» - Tomo I - Dott. A. Giuffrè - Editore - Milano - 1959 - blz. 557.

(31) Publicaties van het «Studiecentrum tot hervorming van de Staat» - I - 1937 - Ravenstein - Brussel - blz. 2 en 3. De commissie was samengesteld uit de h.h.: René Marq (voorzitter van het Centrum), Georges Dor, Walther Ganshof van der Meersch, Jan P. Haesaert, Maurice Sand, Gaston Schuind, E. Van Dievoet, Fernand Van Goethem en René Victor.

(32) Zie o.m. R. Hayoit de Termicourt: «Propos sur le Ministère public», openingsrede op de plechtige terechtzitting van het Hof van beroep te Brussel van 15 september 1935, R.D.P. 1936 - blz. 961 tot 1011.

Prof. Dr. H. Bekaert: «Positie en taak van het openbaar ministerie», preadvies uitgebracht te Brussel, op 6 en 7 juni 1958, op de negende algemene vergadering van de Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland - Jaarboek VII, 1958-1959 - Tjeenk Willink - Zwolle - Uitg. De Sikkel - Antwerpen - blz. 103 tot 137.

Prof. Dr. H. Bekaert: «La mission du ministère public en droit privé», in «Mélanges en l'honneur de Jean Dabin», Bruylant - Brussel en Sirey - Parijs - 1963 - dl. II - blz. 419 tot 451.

J. Matthijs: «Het openbaar ministerie overkoepelend eenmakingsorgaan in de nieuwe gerechtelijke organisatie?», openingsrede op de plechtige terechtzitting van het Hof van Beroep te Gent op 1 september 1966 - op. cit. onder voetnoot (1).

Michèle-Laure Rasset: «Le ministère public entre son passé et son avenir» - Parijs - Pichon et Durand - Auzias, 1967.

A. Meeûs: «Le ministère public dans l'action judiciaire», Annales de droit, B XXVIII/3-4, 1968, blz. 362 tot 391.

Bernard Dubois en Edith Leboucq: «De Arbeidsgerechten - De hervorming van de arbeidsgerechten in België» - Verslag uitgebracht op de studiedag van het Belgisch interuniversitair centrum voor sociaal recht op 18 mei 1968 in de Rijksuniversiteit te Gent - Larcier - Brussel - 1969 en «Tijdschrift voor sociaal recht», 1969, nr. 4, blz. 145 tot 206, meer bepaald blz. 196 tot 201.

J. Matthijs: «Het Belgisch openbaar ministerie en zijn beleid, getoetst aan de nieuwe wetten», Preadvies uitgebracht te Leuven, op 21 en 22 november 1969, op de Algemene vergadering van de «Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland» - Tjeenk Willink - Zwolle - 1969.

(33) Sinds 1814, is er slechts één enkele gerechtelijke instelling die in België de toekomstige magistraat in zijn functies zou kunnen opleiden: het ambt van plaatsvervangend rechter. Doch artikel 148 van de wet van 18 juni 1869 op de gerechtelijke inrichting, en voortaan art. 87 van het Gerechtelijk Wetboek, bepaalt dat de plaatsvervangende rechters «geen gewone bezigheden hebben» en benoemd worden «om verhinderde rechters of leden van het openbaar ministerie tijdelijk te vervangen».

Al zijn mij in het rechtsgebied persoonlijk verscheidene gevallen bekend waarin de plaatsvervangende rechter, door de omstandigheid dat de titularis wegens ziekte langdurig afwezig bleef of dat de vacant geworden plaats van de titularis gedurende maanden, soms jaren, open bleef, in de gelegenheid werd gesteld niet enkel blijk te geven van bevoegdheid en plichtbesef, maar zelfs het bewijs te leveren dat hij de gerechtelijke functies onder alle oogpunten met meer kennis, toewijding en stiptheid uitoefende dan de titularis, moet het evenwel worden betreurd dat aan het ambt van plaatsvervangend rechter doorgaans niet de betekenis en de draagwijdte wordt toegekend van een zogenoemd «gerechtelijk noviciaat».

Deze opvatting wordt, spijtig genoeg, te algemeen aanvaard, want vaak gebeurt het dat, ondanks de gekende bevoegdheid, de ambtsverkleefdheid en de verdiensten van de postulerende plaatsvervangende rechter, een ander kandidaat de rechter-titularis opvolgt.

Aan de andere kant, terwijl voorheen het ambt van plaatsvervangend rechter, vooral in de vrederechten, maar al te gemakkelijk werd toevertrouwd aan doctors in de rechten, houders van een politiek mandaat (N.B. - er zijn thans in het rechtsgebied van het Hof van beroep te Gent niet minder dan 30 plaatsvervangende rechters die een politiek mandaat uitoefenen), hebben de artikelen 293 en 300 van het Gerechtelijk Wetboek (vergl. met de artikelen 175 en 178 van de wet van 18 juni 1869, gewijzigd door art. 48, § 4 van de wet van 5 juli 1963), - en dit zijn m.i. gelukkige bepalingen -, niet enkel de onverenigbaarheid gehuldigd van de ambten van de gerechtelijke orde o.m. met de uitoefening van een bij verkiezing verleend openbaar mandaat, maar bovendien de plaatsvervangende rechters aan dezelfde regel van onverenigbaarheid als de werkende rechters onderworpen.

(34) Dit onaangenaam besef van leegte hebben wij per-

soonlijk moeten aanvoelen bij de uiteenzetting en de bespreking van onze verslagen, opgesteld in samenwerking met de hr. Staatsraad G. Baeteman, professor aan de V.U.B., op de internationale bijeenkomsten van de «Internationale Unie van Magistraten», gehouden te Verona, op 30 september, 1 en 2 oktober 1968, tijdens de werkzaamheden van de IIIde Commissie gewijd aan «de benoeming en de bevordering van de magistraten in verband met de bescherming van hun onafhankelijkheid», alsook op de internationale bijeenkomst van zelfde Commissie, te Tunis, van 5 tot 11 april 1970.

(35) Zie het verslag van de h.h. Raymond Charles, thans advocaat-generaal bij het Hof van Cassatie, en René Warlomont, toenmaals ondervoorzitter in de rechtbank van eerste aanleg te Brussel, alsmede van de hr. Marques José-Frederico desembargador do Tribunal de Justiça de São Paulo (Brasil), op het eerste Internationaal Congres van de «Internationale Unie van Magistraten», gehouden te Rome, tussen 11 en 13 oktober 1958 - «Primo Congresso internazionale dei magistrati» - Tomo I - Dott. A. Giuffrè - Editore - Milano - 1959 - blz. 25 tot 43 en blz. 65 tot 73.

Men leze ook de beschouwingen van wijlen oud-stafhouder Ch. Van Reepinghen, Koninklijke Commissaris voor de Gerechtelijke Hervorming, in zijn verslag over het ontwerp van Gerechtelijk Wetboek: *Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1963-1964 - nr. 60 - 10 december 1963 - blz. 98.*

(36) De vraag rijst zelfs of dit verzoek om advies gericht aan de korpsoversten soms niet is aangemerkt als de uitdrukking van een administratieve sleur, b.v. in het geval waarin meer dan eens moest worden vastgesteld dat het advies over een kandidaat werd aangevraagd de dag zelf waarop hij benoemd werd tot het door hem gepostuleerd ambt?

(37) Publicaties van het «Studiecentrum tot hervorming van de Staat» - I - 1937 - Ravenstein - Brussel - blz. 11 en 12.

(38) Zie de gelijklopende beschouwingen van wijlen oud-stafhouder Ch. Van Reepinghen, Koninklijke Commissaris voor de Rechterlijke Hervorming, in zijn verslag over het ontwerp van Gerechtelijk Wetboek: *Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1963-1964 - nr. 60 - 10 december 1963 - blz. 98.*

(39) Zie in dat verband de vergelijkende uiteenzetting in het verslag over het ontwerp van Gerechtelijk Wetboek (*Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1963-1964 - nr. 60 - 10 december 1963 blz. 95 tot 97*), betreffende Frankrijk, Nederland, de Bondsrepubliek Duitsland, Italië en het Groothertogdom Luxemburg.

(40) Zie B.J. 1846, kol. 145 tot 148, bijdrage ondertekend Fr. D.D.: «De l'introduction des concours dans l'ordre judiciaire».

(41) Zie B.J. 1879, kol. 97 tot 110, rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van de Conferentie van de Jonge Balie te Luik van 26 oktober 1878: «Du recrutement de la magistrature par le concours».

(42) Zie J.T. 1896, kol. 641 en volg.

(43) *Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1897-1898 - nr. 5 (wetsvoorstel) en nr. 49 (verslag van Edm. Picard).* - *Parl. Hand. - Zitt. 1897-1898 - Vergadering van 16 december 1897 - blz. 8.*

(44) Stsbl. van 24 oktober 1936, blz. 6842-6844.

(45) Een ministerieel besluit van 23 oktober 1936 (Stsbl. van 24 oktober 1936, blz. 6844, bepaalde reeds de eerste examen-zitting op 26 november 1936.

(46) In zijn bijdrage: «Het examen voor de magistratuur» in R.W. 1936-1937, kol. 305 tot 316, vermeldt Prof. Ridder René Victor het geval van een vacante plaats van vrederechter waarvoor niet minder dan 150 kandidaturen waren ingediend.

(47) Ibidem - kol. 307.

(48) H. Jacob: «De voorwaarden tot benoeming in de magistratuur - Het Koninklijk besluit van 20 oktober 1936» - Inleiding tot een bespreking gehouden door de Vlaamse Conferentie der balie van Antwerpen op 28 oktober 1936 - R.W. 1936-1937, kol. 273 tot 278.

(49) Prof. Ridder René Victor: «Het examen voor de magistratuur» op cit. onder voetnoten (46) en (47).

(50) Wet van 10 oktober 1967, artikel 2, titel I, hoofdstuk I, artikel 1, 87°.

(51) *Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1963-1964 - 10 december 1963 - blz. 99*, waar de Koninklijke Commissaris o.m. schreef dat het bekwaamheidsexamen, op te leggen aan de kandidaat-magistraat «niet de mogelijkheid biedt om zich een gedachte te vormen over zijn oordeel, zijn stiptheid in het werk, zijn ijver, zijn hoedanigheden van geweten en gevoel voor maat, het juiste evenwicht tussen krachtadigheid en goedheid die nodig zijn voor de vervulling van de hoge zending waarin iedere dag dezelfde toewijding en sereniteit vergt.

«Bovendien, — zo vervolgt de Koninklijke Commissaris —, is het bekwaamheidsexamen, dat wordt afgelegd kort na de universiteit, en dit gebeurt in veel gevallen, vooral voor de leden van het openbaar ministerie, overbodig naast de eind-examens van de universiteit. De inrichting van dergelijk examen over de vakken van het doctoraat in de rechten — lees nu: licentiaat in de rechten — «zou, wat men ook zegge, een soort controle zijn op de waarde van het diploma dat

door de universiteit werd toegekend en het zou even stuitend zijn als ongerechtvaardigd daartoe over te gaan...»

Voordien, in 1937, had de Centrale afdeling van het «Studiecentrum tot hervorming van de Staat, in haar verslag over de «Recrutering en bezoldiging der magistratuur» eveneens het bekwaamheidsexamen verworpen - Zie «Publicaties» van het Centrum - I - 1937 - Ravenstein - Brussel - blz. 8 - 1°.

Zie ook: René Warlomont: «Le magistrat, son statut et sa fonction» - uittreksel van P.B. - Larcier - Brussel - 1950 - nrs. 1561 en 1589.

(52) Zie het omstandig verslag van de h.h. Raymond Charles, alsdan procureur des Konings te Brussel, thans advocaat-generaal bij het Hof van Cassatie, en René Warlomont, alsdan ondervoorzitter in de rechtbank van eerste aanleg te Brussel, op het eerste internationale Congres van de «Internationale Unie van magistraten», te Rome, tussen 11 en 13 oktober 1958 - «Primo Congresso internazionale dei magistrati» - Tomo I - Dott. A. Giuffrè - Editore - Milano - 1959 - blz. 27.

(53) Zie wijlen procureur-generaal A. Remy: «Het statuut van de magistratuur», openingsrede voor het Hof van beroep te Gent op 15 september 1938 - R.W. 1938-1939, kol. 220.

Deze magistraat betreurde het eveneens dat deze stagiairs schier geen baliepraktijk hadden juist omdat zij, gedurende hun stagejaren aan de balie, eerst hun militaire dienst en onmiddellijk daarna een proef op een parket hadden gedaan.

(54) Deze commissie was samengesteld uit de h.h. René Warlomont (voorzitter), alsdan rechter in de rechtbank van eerste aanleg te Brussel; P. Grenez (secretaris), onderzoeks-rechter in dezelfde rechtbank; R. Charles, procureur des Konings te Brussel; F. Leclercq, onderzoeksrechter in de rechtbank te Bergen; L. Platteau, directeur van de dienst van het personeel in het Ministerie van Justitie; G. Van Geyt, professor aan de Vrije Universiteit te Brussel; R. Van Roye, advocaat te Brussel en ere-substituut-krijgsauditeur; P. Verscheelden, advocaat te Brussel en plaatsvervangend rechter in de rechtbank van eerste aanleg aldaar.

(55) Dit verslag werd voorafgegaan door een merkwaardig exposé van de hr. P.E. Trousse, alsdan raadshoofd in het Hof van beroep te Luik, thans raadshoofd in het Hof van Cassatie.

(56) Men leze de samenvatting van dit verslag in J.T. 1948, blz. 53, onder de titel: «Le recrutement et la formation du magistrat belge», door René Warlomont - Zie ook van dezelfde auteur: «Le Magistrat, son statut et sa fonction», op cit. nrs. 1601 tot 1621ter.

(57) Voorgesteld werd dat de stage op het parket, van een duur van één of twee jaar, door een algemeen reglement van inwendige orde zou worden georganiseerd, derwijze dat het parkethoofd zich, op grond van de verscheidene beoordelingen van zijn medewerkers die de stagiair onder hun bestendig toezicht en leiding hadden, over diens verdiensten en geschiktheid een beredeneerde opinie zou kunnen vormen.

(58) Haar verslag werd eerst aan de Minister van Justitie overhandigd op 14 januari 1958.

(59) *Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1947-1948 - nr. 499 - 13 juli 1948.*

(60) Ministerie van Justitie - Voorontwerp van wet betreffende de gerechtelijke inrichting - 15 september 1951 - Drukkerij van het Belgisch Staatsblad.

(61) en (62) *Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1963-1964 - nr. 60 - 10 december 1963 - Verslag Ch. Van Reepinghen - blz. 99 tot 101.*

(63) Zie, over al deze besprekingen, de samenvatting ervan in: *Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1964-1965 - nr. 170 - Verslag uit naam van de Senaatscommissies voor de Justitie en voor de Tewerkstelling, Arbeid en Sociale Voorzorg, uitgebracht door de hr. C. De Baeck, algemeen verslaggever - 9 maart 1965 - blz. 57 tot 59.*

(64) Een gelijkaardige overweging werd uitgebracht, in de schoot van de Senaatscommissies voor de Justitie en voor de Tewerkstelling, Arbeid en Sociale Voorzorg, tijdens de besprekingen over het artikel 285 van het ontwerp van Gerechtelijk Wetboek (zie onder nr. 23 hierboven en voetnoot (63)) - *Parl. Besch. - Senaat - Zitt. 1964-1965 - nr. 170 - 9 maart 1965 - Verslag van de hr. Senator Carlos De Baeck, blz. 57, sub art. 285, litt. a.*

(65) Artikel 31 van de wet van 23 december 1946 houdende instelling van een Raad van State, vervangen door artikel 3 van de wet van 15 april 1958.

(66) Opgericht door de «ordonnance» nr. 58 - 1270 van 22 december 1958. Zie daarover meer in het traité «Droit judiciaire privé», B.I. van de h.h. professoren Henry Solus en Roger Perrot - Parijs Sirey - 1961 - nr. 740 - blz. 641 tot 643, alsook het hoofdstuk «Le Centre national d'études judiciaires nouveau creuset de la magistrature» in het boekje van Georges Verpraet «Le nouveau visage de la magistrature», blz. 53 en volg.

Naar luid van een wetsontwerp goedgekeurd door de Franse Senaat op 10 juni 1970, zou de «Centre national d'études judiciaires» voortaan genoemd worden «Ecole nationale de la Magistrature» - Zie: *Parl. Besch. - Franse Senaat - Zitt. 1969-1970 - nr. 111 - 10 juni 1970; nr. 217 - 19 mei 1970 -*

Wetsontwerp, en nr. 250 - 2 juni 1970 - Verslag van de hr. Marcel Molle - blz. 11.

(67) Met name: 1°/ houder zijn van een diploma van *doctor in de rechten* en daarenboven: ofwel houder zijn van drie diploma's van hogere studiën; ofwel minstens gedurende twee jaar assistent geweest zijn in een faculteit der rechtsgeleerdheid van de Staat; ofwel minstens drie jaar inschrijving tellen op de tabel van de Orde der advocaten bij een jurisdictie van de Republiek of van een Staat, lid van de E.E.G.; ofwel gedurende minstens drie jaar het beroep hebben uitgeoefend van advocaat bij de Raad van State en het Hof van Cassatie, van avoué, van notaris of van griffier-titulair; 2°/ de hoedanigheid hebben van *rijksambtenaar* (art. 22 van de « *ordonnance* » nr. 58 - 1270 van 22 december 1958).

Men leze in dat verband de beschouwingen van Prof. René Savatier in zijn bijdrage: « *Le juge dans la Cité française* », Rec. Dalloz - Sirey, 1967, Chronique n° 19, blz. 205 en 206.

(68) Die voorwaarden zijn: 1°/ de Franse nationaliteit bezitten sinds ten minste vijf jaar; 2°/ de burgerlijke rechten genieten en van goede moraliteit zijn; 3°/ een regelmatige positie bekleden t.o.v. de wetten op de recrutering van de krijgsmacht; 4°/ de voorwaarden vervullen tot fysische geschiktheid (artt. 16 en 22, eerste lid van de « *ordonnance* » nr. 58 - 1270 van 22 december 1958).

(69) De schriftelijke proeven omvatten: 1°/ een proef (6 uren) over een onderwerp dat verband houdt met de algemene evolutie van de politieke economische en sociale opvattingen en feiten sinds de helft van de XVIIIde eeuw; 2°/ een proef over een onderwerp van burgerlijk recht; 3°/ een proef over een onderwerp van strafrecht of van publiek

recht (5 uren); 4°/ de vertaling van een door de kandidaat gekozen in een vreemde taal opgestelde tekst.

De *mondelijke* proeven betreffen: 1°/ drie ondervragingen over de gerechtelijke organisatie, het burgerlijk- en strafprocesrecht, het handelsrecht en het sociaal recht; 2°/ een onderhoud van circa 20 minuten met de jury, hebbende als vertrekpunt het commentaar van een tekst van algemene aard. (artt. 18 tot 23 van het besluit van 22 mei 1959).

(70) De jury is samengesteld uit: een raadsheer in het Hof van Cassatie (voorzitter), twee professoren van het hoger onderwijs of geaggregeerden van de faculteiten der Rechtsgeleerdheid, of « *maitres de conférences* » van de faculteiten der Letteren; een lid van de Raad van State of van het Rekenhof; een magistraat van de gerechtelijke orde; en desnoods, voor zekere stoffen, gespecialiseerde examinatoren.

(71) B.v.: de contractuele vrijheid en de geleide economie; de hedendaagse evolutie van het burgerlijk recht; het domein van de wet en van het reglement in het strafrecht; de verbreking van de arbeidsovereenkomst; de schatting van de handelszaak; de positie van de Franse rechter t.o.v. de bepalingen van de internationale overeenkomsten en van de beslissingen der supranationale jurisdicties; de economische structuur van Frankrijk; de planificatie; de urbanisatie; het syndicalisme; de moderne problemen van de landbouwwereld; het karakter en de persoonlijkheid; de landsverdeling; de commerciële boekhouding; het deskundig onderzoek inzake comptabiliteit; de gerechtelijke geneeskunde; de neuropsychiatrie; de wetenschappelijke politie; de toxicologie; « *Interpol* »; de betwiste zaken inzake sociaal zekerheidsrecht; de economische misdrijven; de verzekeringen; de pacht- en huishuurwetgeving.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer. — 2 april 1970.

Voorzitter: M. Valentin.
Raadsheer-verslaggever: M. Polet.
Advocaat-generaal: M. Dumon.

Overeenkomst. — Relativiteit. — Aart. 1119 en art. 1165 B.W.

Een bediende was in dienst van een Amerikaanse vennootschap tot 22 november 1933, op welke dag de arbeidsovereenkomst tussen hem en een Belgische vennootschap inging. In 1935 deelde de Amerikaanse vennootschap mede dat zij aan haar bedienden na 25 en 40 jaar dienst premies zou toekennen. De bestreden sententie zegt dat de Belgische vennootschap de emanatie was van de Amerikaanse en voor haar stichter een filiaal bleef.

Niemand kan zich in eigen naam verbinden dan voor zichzelf. De verbintenis die de Amerikaanse vennootschap in 1935 heeft aangegaan, verbindt enkel deze vennootschap en kan niet meebrengen dat een derde, de Belgische vennootschap die op 22 november 1933 werd opgericht, de verplichtingen moet nakomen welke die verbintenis heeft doen ontstaan.

N.V. Société Belge de Calcul t./Debroux

Gelet op de bestreden sententie, op 23 april 1969 gewezen door de Werkrechtersraad van beroep te Brussel, kamer voor bedienden;

Overwegende dat uit de bestreden sententie blijkt a) dat eiseres op 22 november 1933 in de vorm van naamloze vennootschap werd opgericht; b) dat wijlen François Thiery, rechtsvoorganger van de verweersters, eerst bediende is geweest van de Amerikaanse vennootschap Felt en Tarrant, dan van de eisende vennootschap; dat de arbeidsovereenkomst voor bedienden tussen de ven-

nootschap Felt en Tarrant en wijlen François Thiery van 19 januari 1925 tot 22 november 1933 heeft geduurd; dat de arbeidsovereenkomst voor bedienden tussen deze laatste en eiseres op 22 november 1933 was ingegaan; c) dat de vennootschap Felt en Tarrant op 24 december 1935 aan François Thiery meedeelde dat zij aan haar bedienden, na vijftienvintig jaren dienst, een gouden horloge en, na veertig jaren dienst, een cheque van duizend dollars zou aanbieden;

Gelet op het middel afgeleid uit de schending van de artkelein 1101, 1102, 1119, 1134, 1135, 1165, 1349, 1353, 1984, 1998 van het Burgerlijk Wetboek, 5, inzonderheid lid 1, van de wetten betreffende het bediendencontract, gecoördineerd bij het koninklijk besluit van 20 juli 1955, 198, inzonderheid lid 1, van de wetten op de handelsvennootschappen, gecoördineerd bij het koninklijk besluit van 30 november 1935, en 97 van de Grondwet,

doordat, nu de verweersters, die handelden als erfgenamen van F. Thiery, bij zijn leven bediende sinds 19 januari 1925 in dienst van de Amerikaanse vennootschap Felt & Tarrant MFG. Co sinds 1925 te Brussel een filiaal exploiteerde;... dat de Heren W.H. en J.H. de Granada haar algemene vertegenwoordigers waren en deze bedrijfszettel beheerden;... dat sinds 22 november 1933 genoemde vennootschap... haar bedrijf in België in een Belgische had omgezet die de naamloze vennootschap « *Société Belge de Calcul* » is geworden;

dat deze naamloze vennootschap naar Belisch recht de emanatie van de Amerikaanse vennootschap was (en)... slechts een algemeen vertegenwoordiger kon zijn met rechtspersoonlijkheid;

dat de Amerikaanse vennootschap op 24 december 1935 aan al haar personeelsleden over de hele wereld de beslissing van haar leiders meedeelde om in de bepaalde gevallen getrouwheidspremies toe te kennen; dat deze brief bepaalt dat deze getrouwheidspremies worden toegekend « *to all of your employers, including those in our office outside of the territorial confines of the United States* »;

dat uit deze tekst volgt dat de (Belgische vennootschap)

voor haar stichters haar filiaal bleef in plaats dat zij door haar oprichting een dochtermaatschappij was geworden die volgens de criteria van het Belgisch recht totaal onafhankelijk was geworden ;

dat deze verbintenis nooit door de (Belgische vennootschap) werd betwist... dat, daar wijlen de H. Thiery door de Belgische vennootschap in dienst was genomen onder dezelfde voorwaarden als die welke hij onder de rechtstreekse directie van de vennootschap Felt & Tarrant genoot, dat bovendien, daar haar directeur-generaal zelf in dezelfde aanwervingsbrief heeft erkend dat de oprichting van de Belgische vennootschap enkel een loutere verandering van vorm was, hieruit volgt dat de voordelen door de moedermaatschappij toegekend aan het overzees personeel moeten worden beschouwd als een integrerend deel van de bezoldiging van het personeel dat in de filialen en onder meer in België is tewerkgesteld... te meer daar op het tijdstip dat de verbintenis werd aangegaan niet wordt betwist dat de Belgische vennootschap werd geleid door de heer Granada die, als directeur-generaal, bevoegd was om de vennootschap inzake bezoldiging van het personeel te binden en dat het zelfs niet onmogelijk is dat hij aan voormelde bespreking heeft deelgenomen ;

dat, diensgevolge, de verbintenis van de Amerikaanse vennootschap kan worden ingeroepen tegen de Belgische vennootschap, hoewel deze laatste een rechtspersoonlijkheid heeft die verschilt van die van de vennootschap Felt & Tarrant ;

terwijl 1°) overeenkomsten alleen gevolgen teweegbrengen tussen de contracterende partijen, dat uit de door de rechter gereleveerde elementen niet voortvloeit dat eiseres, die een eigen rechtspersoonlijkheid heeft, persoonlijk de verbintenis zou hebben aangegaan om de litigieuze premie te betalen, en noch de niet omschreven begrippen van moedermaatschappij, van dochtermaatschappij en van emanatie, noch die van filiaal en van algemene vertegenwoordiging, noch de omstandigheid dat de oprichting van eiseres slechts een loutere verandering van vorm zou geweest zijn, noch de mogelijkheid dat de heer de Granada aan de beslissing van 1935 zou hebben deelgenomen overigens, daar geen enkele verduidelijking is vastgesteld, enige verbintenis kunnen doen ontstaan ten laste van eiseres, die een afzonderlijke rechtspersoon is (schending van de artikelen 1101, 1102, 1119 en 1165 van het Burgerlijk Wetboek) ; trouwens, wat de deelneming van de heer de Granada aan de beslissing van 1935 betreft, de sententie, die zich in twijfelende bewoordingen uitdrukt, niet behoorlijk met redenen is omkleed (schending van artikel 97 van de Grondwet) en, in elk geval, niet wettelijk op een toelaatbaar vermoeden steunt (schending van de artikelen 1349 en 1353 van het Burgerlijk Wetboek) ; 2°) bovendien, enerzijds, het Belgisch filiaal van een in het buitenland opgerichte vennootschap geen eigen rechtspersoonlijkheid heeft en de bestreden sententie zich tegensprekt wanneer ze verklaart dat eiseres een rechtspersoonlijkheid heeft die verschilt van die van de Amerikaanse vennootschap waarvan zij het filiaal is (schending van de artikelen 198, inzonderheid lid 2, van de wetten op de handelsvennootschappen, gecoördineerd bij het koninklijk besluit van 30 november 1935, en 97 van de Grondwet) en, anderzijds, de algemene vertegenwoordiger ten opzichte van derden niet instaat voor de verbintenissen die zijn lastgever heeft aangegaan (schending van de artikelen 1984 en 1998 van het Burgerlijk Wetboek) ; 3°) bovendien eiseres de verbintenis van de Amerikaanse vennootschap niet moest betwisten en uit de niet-betwisting niet dient te worden afgeleid dat eiseres zich persoonlijk zou verbonden hebben (schending van de artikelen 1349, 1353 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet) ; 4°) derhalve, door eiseres te veroordelen een verbintenis na te komen die de arbeids-

overeenkomst voor bedienden van F. Thiery niet bevatte, de bestreden sententie er de verbindende kracht van miskent (schending van de artikelen 1134, 1135 van het Burgerlijk Wetboek en 5, inzonderheid lid 1, van de wetten betreffende het bediendencontract, gecoördineerd bij het koninklijk besluit van 20 juli 1955) ;

Over de grond van niet-ontvankelijkheid door de verweerders tegen het middel opgeworpen en hieruit afgeleid dat de vaststelling van de bestreden sententie dat eiseres de verbintenis van de vennootschap Felt en Tarrant gedeeltelijk is nagekomen, en ze aldus heeft bekrachtigd, de bestreden beslissing wettelijk verantwoordt en dat, bijgevolg, het middel hetwelk ten overvloede gegeven redenen bestrijdt niet ontvankelijk is wegens het ontbreken van belang ;

Overwegende dat de sententie er terloops op wijst « dat het gouden horloge in 1950 aan de H. Thiery werd gegeven »

dat noch uit deze noch uit enige andere vaststelling volgt dat het horloge door eiseres werd gegeven en dat zij de verbintenis van de Amerikaanse vennootschap heeft bekrachtigd ;

Dat de grond van niet-ontvankelijkheid feitelijke grondslag mist ;

Wat het eerste onderdeel van het middel betreft :

Overwegende dat niemand zich kan verbinden in eigen naam voor zichzelf ;

Overwegende dat de verbintenis die de vennootschap Felt en Tarrant op 24 december 1935 heeft aangegaan enkel deze vennootschap bindt en niet kan meebrengen dat een derde, ten deze de eisende vennootschap die op 22 november 1933 werd opgericht, de verplichtingen moet nakomen welke deze verbintenis heeft doen ontstaan ;

Dat door te beslissen dat eiseres gehouden was tot nakoming van de verbintenis die op 24 december 1935 door de vennootschap Felt en Tarrant werd aangegaan, de sententie de in het middel vermelde artikelen 1119 en 1165 van het Burgerlijk wetboek heeft geschonden ;

Dat het eerste onderdeel van het middel gegrond is ;

Om die redenen,

Vernietigt de bestreden sententie ;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing ;

Houdt de kosten aan opdat hierover door de feitenrechter zou worden beslist ;

Verwijst de zaak naar de Werkrechterraad van beroep te Namen, kamer voor bedienden.

HOF VAN CASSATIE

1ste Kamer. — 30 april 1970.

Voorzitter : M. Valentin.

Raadsheer-verslaggever : M. Busin.

Advocaat-generaal : M. Dumon.

Echtscheiding en scheiding van tafel en bed. — Bewijsvoering. — Brieven van een kind over slechte behandeling. — Art. 246 B.W. — Niet toepasselijk.

Art. 246 B.W. dat, inzake echtscheiding, verbiedt dat de afstammelingen van de echtgenoten als getuigen optreden, en art. 307 B.W., dat die bepaling toepasselijk maakt op de vorderingen tot scheiding van tafel en bed, zijn hierop gegrond dat het niet past dat kinderen worden

gedwongen stelling te nemen in de conflicten tussen hun ouders.

Het verbod van art. 246 kan echter niet uitgebreid worden tot de aan de vrouw gezonden brieven waarin een van de kinderen klaagt over feiten waarvan het slachtoffer zou geweest zijn en tot de verklaringen van derden die de gezegden van het kind dienaangaande zouden hebben gehoord.

Huar t./de Patoul.

Gelet op het bestreden arrest, op 14 maart 1969 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 246 (wet van 14 december 1935, artikel 2), 307 (wet van 20 juli 1962, artikel 22), 1315, 1341, 1348, 1349 en 1353 van het Burgerlijk Wetboek.

doordat, rechtdoende over een tussengeschild betreffende het bewijs van de grieven die door eiseres werden aangevoerd tot staving van een rechtsvordering tot scheiding van tafel en bed en van goederen welke zij tegen verweerder heeft ingesteld, het arrest, met bevestiging van het beroepen vonnis, zegt dat de brieven van de kinderen van de partijen alsmede de getuigenissen van hun gezegden, welke voorkomen in een strafdossier dat ten gevolge van een klacht van verweerder tegen eiseres werd geopend, uit de debatten worden geweerd op grond « dat deze geschriften en — rechtstreekse en onrechtstreekse — verklaringen moeten worden geweerd als onrechtstreekse getuigenissen die onder de toepassing van artikel 246 van het Burgerlijk Wetboek vallen, evenals de rechtstreekse getuigenissen van afstammelingen waarvan dit artikel uitdrukkelijk spreekt; dat de reden van het door dit artikel uitgevaardigde verbod van openbare orde van de getuigenissen der afstammelingen ligt in de noodzakelijkheid, in het belang der kinderen, te vermijden, dat zij ertoe gebracht worden stelling te nemen in het conflict tussen hun ouders in verband met de echtscheiding of de scheiding van tafel en bed...; dat het belang van de kinderen vereist dat wat niet rechtstreeks kan worden gedaan, niet onrechtstreeks kan worden gedaan ».

terwijl de artikelen 246 en 307 van het Burgerlijk Wetboek, volgens welke de afstammelingen van de echtgenoten niet als getuigen mogen worden gehoord in de rechtsvorderingen tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed, strikt moeten worden uitgelegd, enkel van toepassing zijn op het verhoor van de afstammelingen als getuigen en niet de andere bewijzen uitsluiten die bij de artikelen 1315, 1341, 1348, 1349 en 1353 van het Burgerlijk Wetboek worden toegelaten, onder meer de regelmatig geleverde bewijzen van een strafdossier;

Overwegende dat de voorziening het arrest slechts bestrijdt in zover dit het beschikkende gedeelte van het vonnis van 27 juni 1968 bevestigt dat, recht doende over een tussengeschild van een door eiseres gevoerd geding tot scheiding van tafel en bed, « de brieven van de kinderen van de partijen alsmede de getuigenissen van hun gezegden » uit de debatten weert;

Overwegende dat uit het bestreden arrest blijkt dat eiseres, door het overleggen van deze brieven en getuigenissen, wilde bewijzen dat haar oudste zoon slecht was behandeld toen verweerder de bewaring over hem had;

Overwegende dat artikel 246 van het Burgerlijk Wetboek dat, inzake echtscheiding, verbiedt dat de afstammelingen van de echtgenoten als getuigen optreden en artikel 307 van hetzelfde wetboek, dat deze bepaling toepasselijk maakt op de vorderingen tot scheiding van tafel en bed, hierop zijn gegrond dat het niet past dat kinderen

worden gedwongen stelling te nemen in de conflicten tussen hun ouders;

Overwegende echter dat het verbod van artikel 246 niet kan worden uitgebreid tot de aan eiseres gezonden brieven waarbij een van de kinderen klaagde over feiten waarvan het slachtoffer zou geweest zijn en tot de verklaringen van derden die zijn gezegden dienaangaande zouden hebben gehoord;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden arrest in zover dit het beschikkend gedeelte van het beroepen vonnis bevestigt dat beslist dat de brieven van de kinderen van de partijen alsmede de getuigenissen van hun gezegden uit de debatten moeten worden geweerd;

Beveelt dat van dit arrest meldig zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Houdt de kosten aan opdat hierover door de feitenrechter zou worden beslist;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Luik.

NOOT. — De door het Hof gegeven oplossing van het probleem geldt ook bij toepassing van art. 931, lid 2, Gerrechtelijk Wetboek. Deze bepaling zegt in iets algemener bewoordingen: « Bloedverwanten in nederdalende lijn mogen niet worden gehoord in zaken waarin hun bloedverwanten in opgaande lijn tegengestelde belangen hebben ».

Dienaangaande zegt het Verslag Van Reepingen: Al heeft men de onbekwaamheden om te getuigen opgeheven met de mogelijkheid om getuigen wegens zedelijke en dwingende redenen te laten vrijstellen van de getuigenis, heeft men het niet gepast geacht de getuigenis van afstammelingen toe te laten in zaken waarin hun verwanten in opgaande lijn tegengestelde belangen hebben. Reeds in de titel echtscheiding van het Burgerlijk Wetboek stond dit verbod vermeld (art. 246). Men zou er niet kunnen aan denken het af te schaffen. Dit vergt geen betoog » (Verslag, I, 378).

C.

HOF VAN CASSATIE.

1e Kamer — 3 april 1970.

Voorzitter: M. Belpaire.

Raadsheer-verslaggever: M. Louveaux.

Advocaat-generaal: M. Charles.

Advocaat: Mr. Struye.

Schenking. — Begrip. — Geldlening zonder interest. — Belofte van lening. — Art. 894 B.W. — Zich ontdoen van de zaak. — Begrip.

Het bestreden arrest heeft een geldlening, zonder interest, die een gehuwde vrouw aan haar man heeft toegestaan (925.000 fr. voor 27 jaar) een indirecte schenking genoemd op grond dat de vervanging van het zakelijk recht op het geld door een schuldvordering en het afzien van interesten een verlies voor het vermogen van de vrouw betekenen.

De rechtshandeling waarbij iemand, zelfs in een geest van vrijgevigheid en in het uitsluitend belang van een ander, deze, onder verplichting van teruggave op de overeengekomen tijd, gelden ter beschikking stelt, doch zonder zich daarbij dadelijk te ontdoen van al of een deel van zijn patrimonium, is geen schenking; tussen

echtgenoten is ze dus niet, krachtens art. 1096 B.W., voor herroeping vatbaar.

Het vervangen van het recht op het geld, wat ook dat recht moge zijn, door een schuldvordering brengt niet mee dat de vrouw zich dadelijk van het geld heeft ontdaan in de zin van art. 894 B.W.; de verbintenis van de vrouw om nog geld te lenen heeft evenmin tot gevolg dat de vrouw zich van de beloofde zaak heeft ontdaan. Het begrip « zich ontdoen » is niet hetzelfde als het begrip « verlies ».

Pollet t./Van Malderen.

Gelet op het bestreden arrest, op 29 juni 1968 door het Hof van beroep te Gent gewezen;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van artikel 894 van het Burgerlijk Wetboek;

doordat het bestreden arrest, na vastgesteld te hebben dat de akten van lening en van beloften van lening, respectievelijk van 19 en 25 januari 1966, tot voorwerp hadden een aan verweerster eigen kapitaal tijdelijk ter beschikking te stellen van eiser, haar echtgenoot, en dat deze zich verbonden had de in lening gegeven of te geven sommen aan verweerster terug te geven, beslist dat deze lening en beloften van lening schenkingen waren die daar het echtgenoten betreft, door verweerster konden herroepen worden en eiser veroordeelt tot teruggave van het ontvangen bedrag van 925.000 frank;

terwijl, eerste onderdeel, een lening, die uiteraard de verplichting van teruggave van de geleende zaak of van een zaak van gelijke soort veronderstelt, geen schenking uitmaakt;

tweede onderdeel, luidens artikel 894 van het Burgerlijk Wetboek de schenking onder de levenden een akte is waarbij de schenker zich dadelijk en onherroepelijk van de geschonken zaak ontdoet, ten voordele van de begunstigde, die ze aanneemt, terwijl verweerster zich, door een tijdelijke terbeschikkingstelling, niet onherroepelijk en definitief ontdaan heeft van de geleende of uit te lenen sommen aangezien eiser verplicht was de geleende sommen terug te geven;

derde onderdeel, nu artikel 894 van het Burgerlijk Wetboek uiteraard een « gift » veronderstelt (une libéralité), een lening geen gift uitmaakt;

Overwegende dat het arrest vaststelt dat de gedingvoerende echtgenoten onderling overeenkomsten hebben aangegaan waarbij verweerster beloofd heeft gelden aan eiser in leen te geven, zonder interest, en zij op het bedongen bedrag een bepaalde som heeft gestort;

Overwegende dat het arrest, om onrechtstreekse schenking te noemen de door verweerster toegestane of beloofde verbruiklening, en na te hebben gewezen op omstandigheden waaruit het de wil van verweerster om te schenken afleidt, steunt hierop dat geldleningen, die door een gehuwde vrouw zonder interest worden toegestaan, het kenmerk van een schenking dragen gezien aldus het zakelijk recht op de uitgeleende gelden wordt vervangen door een schuldvordering en van de burgerlijke vruchten van die gelden wordt afgezien, hetgeen voor het patrimonium van de uitleenster een verlies betekent;

Maar overwegende dat de rechtshandeling waarbij iemand, zelfs in een geest van vrijgevigheid en in het uitsluitend belang van een ander, deze, onder verplichting van teruggave op de overeengekomen tijd, gelden ter beschikking stelt, doch zonder zich daarbij dadelijk te ontdoen van al of een deel van zijn patrimonium, geen schenking is;

Overwegende dat het vervangen, ingevolge de lening, van het recht op de uit te lenen gelden, welke ook de aard van dit recht moge wezen, door een schuldvordering

op eiser, niet medebrengt dat verweerster zich dadelijk van de gelden heeft ontdaan in de zin van artikel 894 van het Burgerlijk Wetboek; dat de verbintenissen tegenover eiser aangegaan om hem, in de toekomst, verbruikleningen toe te staan, evenmin tot gevolg kunnen hebben dat verweerster zich van de beloofde zaak zou hebben ontdaan;

Overwegende dat het begrip « zich ontdoen » en het begrip « verlies », naar hetwelk het arrest verwijst, niet dezelfde zijn;

Overwegende dat uit het bovenstaande volgt dat, nu het arrest niet wettelijk heeft kunnen beslissen dat ten deze de besproken rechtshandelingen onrechtstreekse schenkingen zijn, het geen toepassing heeft kunnen maken van artikel 1096 van het Burgerlijk Wetboek luidens hetwelk alle schenkingen, tussen echtgenoten tijdens het huwelijk gedaan, steeds onherroepelijk zijn, hoewel zij schenkingen onder de levenden worden genoemd;

Dat het middel gegrond is;

En overwegende dat, wat de uitgestrektheid van de cassatie betreft, het dispositief van het arrest waarbij wordt beslist dat er in hoofde van verweerder, bij het sluiten van de overeenkomsten, geen dwang voorhanden was, niet onderscheiden is van het door de voorziening bestreden dispositief;

Om die redenen,

en zonder dat het nodig is de andere middelen te onderzoeken nu deze niet tot een uitgebreidere cassatie kunnen leiden,

Vernietigt het bestreden arrest behalve in zover het beslist dat verweerster afstand heeft gedaan van de door haar voor de rechtbank van koophandel ingestelde vordering en het de kosten van die vordering te haren laste laat;

Beveelt dat melding van dit arrest zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Houdt de kosten aan; zegt dat hierover door de feitenrechter zal worden beslist;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

NOOT. — Het vernietigde arrest van het Hof van Beroep te Gent (29 juni 1968, Pas., 1968, II, 281) noemt de geldlening een indirecte (in de tekst: onrechtstreekse) schenking, terwijl de samenvatting in de Pasicrisie spreekt van « une donation déguisée ».

Verg. Cass. fr. 5 april 1938, Pas. 1939, II, 59. Zie verder De Page, VIII, nr. 13, over het begrip « zich ontdoen » dat in art. 894 B.W. een engere betekenis heeft dan het begrip « zich verarmen ». Verg. het geval van de geldlening zonder interest met dat van de verhuring voor een lange tijd tegen een spotprijs (De Page, VIII, nr. 13 litt. A, in fine).

C.

MILITAIR GERECHTSHOF

7 februari 1968.

Eerste-Voorzitter : M. Moeneclaeys.

Advocaat-Generaal : J. Elens.

Advocaten : Mrs. P. Trybou - Delplanche en A. Houtekier.

Schade of schadeloosstelling. — Officier. — Toekomstige schade. — Promotiemogelijkheden. — Verwijdering vergoeding. — Indexschommelingen. — Aftrek persoonlijk onderhoud. — Gekapitaliseerd overlevingspensioen. — Geen aftrek. — Andere oorzaak. — Ventilatie van de materiële schade tussen de rechthebbenden.

De loopbaan van een officier heeft een wisselvallig karakter. Zijn promotiekansen komen slechts voor schadevergoeding in aanmerking voor zover zij met redelijke zekerheid kunnen aanvaard worden. Het ligt in de aard van de militaire functies dat een officier terstond voor ander diensten en bestemmingen kan aangeduid worden, zodat schade wegens verlies van verwijderingsvergoeding niet met zekerheid kan bestaan.

De aftrek wegens persoonlijk onderhoud dient hier bepaald op 30 % (drie kinderen ten laste).

De indexverhogingen tussen ongeval en uiteindelijk gerechtelijke beslissing maken deel uit van de huidige schade.

Het gekapitaliseerd overlevingspensioen mag niet van de vergoeding gemeen-recht afgetrokken worden, omdat pensioen en vergoeding een verschillende oorzaak hebben, namelijk enerzijds het statuut van militair en anderzijds de fout. Trouwens ook het voorwerp verschilt.

De materiële schade door de rechthebbenden geleden (echtgenote en drie kinderen) dient geventileerd a rato van 70 % voor de echtgenote en 10 % per kind.

V. (orgaan de Belgische Staat, Min. van Landsverdediging t./ D.

Gehoord de Heer Eerste Voorzitter in zijn verslag ;
Gezien het bestreden vonnis en de stukken van de rechtspleging ;

Gehoord :

Mr. A. Houtekier, advocaat der balie van Mechelen, verdediger van appellant V., in zijn verweermiddelen ;

Mr. Paula Trybou-Delplanche, advocaat der balie van Bergen, in haar middelen betreffende de eisen van de burgerlijke partijen ;

Herzien het arrest door het Hof geveld op 8 juni 1965 ;

Overwegende dat het incidenteel beroep van de burgerlijke partijen regelmatig naar de vorm voorkomt ;

Betreffende de materiele schade :

dat naar het oordeel van het Hof en in tegenstrijd met hetgeen de eerste rechter hieromtrent heeft beslist, rekening gehouden met het wisselvallig karakter van de loopbaan van een hoger officier op het ogenblik van het afsterven van het slachtoffer zijn kansen om tot generaal-majoor benoemd te worden niet van zulkdanige aard waren dat ze kunnen weerhouden worden ;

dat daarentegen met appellant V. kan aangenomen worden dat er een redelijke zekerheid bestond dat het slachtoffer tot de graad van luitenant-kolonel kon promoveren ;

verder dat het insgelijks vóór het Hof niet als bewezen voorkomt dat het slachtoffer nog gedurende een zekere tijdspanne, om wille van zijn dienst, in West-Duitsland zou verbleven hebben, daar het in de aard van de militaire functies ligt, naar gelang der noodwendigheden, terstond voor andere diensten en bestemmingen aangeduid te worden ; dat hieruit volgt dat de eis der burgerlijke partij hoofdens verwijderingsvergoedingen niet gegrond is ;

dat rekening gehouden met wat voorafgaat, de schade berekend door gemis aan inkomsten spruitende uit de wedde en het pensioen dat normaal aan het slachtoffer moest uitbetaald worden, mits aftrek van de sociale bijdragen en 30 % voor het persoonlijk onderhoud van het slachtoffer als volgt dient bepaald :

Wedde en pensioen :

In acht genomen de bevorderingen tot de graad van majoor en luitenant-kolonel, de schommelingen van de

index der prijzen tussen 1 december 1963 (datum van het afsterven van het slachtoffer) en 1 januari 1968, welke geleidelijk verhoogde van 102,50 tot 122,50, gezegde schade bedraagt :

wedde :	5.945.958 fr.
pensioen :	4.998.018 fr.
samen	10.943.976 fr.
vakantiegeld : 4.000 x 17 :	68.000 fr.
Totaal :	11.011.976 fr.
Min 30 %	3.303.592 fr.
blijft :	7.708.384 fr.
gediskonteerd aan 4,5 % overlevingsduur 32 jaar	
7.708.384 x 16.7888 —	4.044.203 fr.
32 —	

Overlevingspensioen :

Overwegende dat appellant V. voorhoudt dat van voormelde vergoeding aftrek dient gedaan van het gekapitaliseerd overlevingspensioen dat aan de burgerlijke partij wordt toegekend daar deze vergoeding ertoe strekt ze in dezelfde financiële positie te stellen als bij het leven van het slachtoffer ; dat derhalve het toekennen van het overlevingspensioen niet tot verrijking mag aanleiding geven ;

dat appellant V. uit het oog verliest dat het aan de weduwe van een officier, overleden ten gevolge van een ongeval, toegekend pensioen, op basis van de op de wedde van het slachtoffer gedane afhoudingen, steunt op een tussen het slachtoffer en de Staat bestaande bijzondere rechtsverhouding, terwijl de schadevergoeding, die V. aan de burgerlijke partij verschuldigd is, de vergoeding beoogt van de door het ongeval aan deze burgerlijke partij veroorzaakte schade en derhalve op de inbreuk steunt ; het weduwepensioen en de door de derde aansprakelijke verschuldigde schadevergoeding hebben dienvolgens een verschillende oorzaak en een verschillend voorwerp ;

(Cass. 10 juni 1963 R.W. nr. 18, col. 961).

Morele schade :

Overwegende dat het Hof de zienswijze van de eerste rechter bijtreedt voor wat betreft het bedrag der uit dien hoofde toegestane vergoedingen ;

Gezien de wetsbepalingen in het bestreden vonnis aangehaald ;

Gezien daarenboven art. 24 van de wet van 15 juni 1935, ter zitting door de Heer Eerste Voorzitter aangeduid, naar bescheiden beslissende, in afwezigheid van verweerder en in tegenwoordigheid van de vertegenwoordiger der burgerlijke partijen uitsprekende,

Ontvangt het incidenteel beroep en ten gronde beslistend :

Bevestigt het bestreden vonnis mits volgende wijzigingen : dat de materiele schade herleid werd van 4.295.170 fr. op 4.044.203 fr. min de reeds toegestane provisie van 1.500.000 fr., blijft 2.544.203 fr. met de vergoedende interesten op dit bedrag en deze toegestaan door de eerste rechter uit hoofde van morele schade en vordering ex haerede vanaf 16 september 1963, datum van het ongeval en de gerechtelijke interesten vanaf 6 februari 1964, datum der burgerlijke partijstelling ;

Zegt dat het bedrag der vergoedingen wegens materiele schade voor 70 % toekomt aan de burgerlijke partij C., handelend in eigen naam en 10 % aan elk der drie kinderen ;

Verwijst appellant V. in de kosten van de aanleg ;

Verwijst hem bovendien in de kosten — in debet — door de Staat voorgeschoten en belopende tot heden de som van 515 fr.

NOOT: Het juridisch positivisme verwerpt de aanrekening van het statutair voordeel op de schadevergoeding omdat de vordering, waartoe het vervallen van de door het statuut voorziene gebeurtenis aanleiding geeft, gesteund is op een andere oorzaak en voorwerp dan deze die haar grondslag vindt in art. 1382 en vlgd. B.W. Het blijkt echter dat de rechtspraak evolueert van een «juridische» vergoeding van het geleden nadeel naar een meer «billijke» vergoeding van het geleden nadeel. De toestand van het slachtoffer dient na het ongeval, niet voordeliger te zijn dan vóór het ongeval: daarom mag men de aanrekening van het statutair voordeel op de schadevergoeding niet stelselmatig uit de weg gaan.

De eerste sporen van die aanrekening zijn te vinden in het arrest van het Hof van Cassatie dd. 2 mei 1960 (R.G.A.R. 1962, p. 6809 (Pas. 1960, I, 1014)). Het is echter het Hof van Beroep te Luik geweest dat, konsekwent, de aanrekening is gaan toepassen vanaf 1964 (arrest dd. 26 maart 1964, Bull. Ass. 1964, p. 720). Het Hof van Cassatie heeft dan het probleem ontdaan van zijn wit-zwart verhouding (arrest dd. 3 mei 1965, Pas. 1965 I 935): «Attendu, à cet égard, que le principe de la relativité des conventions ne peut toutefois empêcher le juge de tenir compte du fait que l'une des parties est liée par un contrat ou un statut et d'en déduire les conséquences légales». Voor het Hof van Beroep te Luik is dit de spoorslag geweest om, rekening gehouden met het statutair voordeel, het geleden nadeel ex aequo et bono te evalueren (arrest dd. 19 oktober 1967 J.T. 1968 p. 258 en R.G.A.R. 1968 p. 8018). Nu blijkt ook het Hof van Beroep te Brussel de billijke strekking te willen aanvaarden (arrest dd. 19 oktober 1966 - R.G.A.R. 1968 p. 8107 - Bull. Ass. 1968 p. 376 en arrest dd. 14 december 1966, J.T. 1968 p. 297).

Rekening gehouden met het beginsel dat de schade in concreto dient begroot en indien men aanvaardt dat alle andere principes van schadeloosstelling slechts bestaan om deze schade «in concreto» te begroten, dan is een ex aequo et bonoschatting — waarin ruim rekening werd gehouden met het statutair of bedongen voordeel — van het geleden nadeel, onvermijdbaar.

Het is echter een feit dat de traditionele, positivistische rechtspraak de aanrekening, heden nog, verwerpt.

De rechtspersonen die echter en schadevergoeding en statutair (of bedongen) voordeel dienen te betalen aan dezelfde rechthebbende, trachten dan ook de aanrekening te doen aanvaarden omdat vooral voor hen het probleem, op zijn scherpst, wordt gesteld.

Tegen het hoger gepubliceerd arrest heeft de betichte, in zijn hoedanigheid van orgaan van de Staat, zich bijgevolg in Cassatie voorzien.

R. Cockx
Doctor Juris.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL.

10e Kamer. - 26 juni 1970.

Voorzitter: M. Baron de la Vallée Poussin.
Raadsheren: MM. Screvens en Delva.
Advocaten: Mrs. Van Lommel en Dumont.

Wegverkeer. — Verzekering. — Verhaal van de verzekeraar wegens zware fout van de verzekerde. — Correctionele veroordelingen wegens inbreuk op art. 418-420 S.W. en op art. 10-3 verkeersreglement. — Uitspraak van

twee afzonderlijke straffen. — Eéndaadse samenloop van misdrijven uitgesloten. — Geen oorzakelijkheidsverband tussen ongeval en lichamelijke ongeschiktheid.

Wanneer een autovervoerder vervolgd wordt, enerzijds wegens het feit een auto gevoerd te hebben zonder de vereiste lichamelijke geschiktheid te bezitten en anderzijds wegens het toebrengen van slagen en verwondingen en er voor elk van beide misdrijven een afzonderlijke straf werd uitgesproken, is de burgerlijke rechter verplicht de fout die het voorwerp van de afzonderlijke betichting heeft uitgemaakt, als totaal vreemd te beschouwen ten aanzien van het misdrijf slagen en verwondingen te hebben toegebracht door onvoorzichtigheid.

In geval van eéndaadse samenloop tussen beide betichtingen had de strafrechter ingevolge art. 65 S.W. slechts één enkele straf, namelijk de zwaarste, moeten uitspreken.

Daar er bijgevolg definitief werd beslist dat er geen oorzakelijk verband bestaat tussen de te laste gelegde fout en het verkeersongeval is de verzekering niet gerechtigd de door haar aan het slachtoffer betaalde vergoedingen van haar verzekerde terug te vorderen.

Tiebackx t./ Union et Phenix Espagnol.

Gezien, in regelmatige vorm overgelegd, de door de wet vereiste procedurestukken;

Overwegende dat het hoger beroep, regelmatig naar vorm en tijd, ontvankelijk is;

Overwegende dat het bestreden vonnis een nauwkeurige omschrijving verstrekt van de doelstelling der door geïntimeerde ingestelde vordering en van de omstandigheden van het verkeersongeval, waarbij de genaamde De Nil Pierre op 17 juni 1966 op de Gentse steenweg te Asse rond 20.30 u. door de Volkswagen van appellant werd aangereiden, op het ogenblik dat hij naast zijn fiets stapte waarop zijn zoon Jan zat en die hij met de rechterhand vasthield, en waarbij dat voertuig vervolgens tegen de huisgevel 239 beukte om dan bij wederomstoot in de tegengestelde richting tot stilstand te komen;

Overwegende dat appellant bij in kracht van gewijsde getreden vonnis van de correctionele rechtbank te Brussel op 1 juni 1967 veroordeeld werd, eensdeels tot één enkele straf van 100 fr. (x 20) geldboete, wegens inbreuk op art. 418-420 van het Strafwetboek, met ontzetting uit het recht een voertuig te besturen gedurende een termijn van twee maanden, anderdeels tot een afzonderlijke straf van 50 (x 20) fr. geldboete, wegens inbreuk op art. 10 lid 3 van het verkeersreglement;

Overwegende dat de vordering is gesteund op het feit dat appellant op het tijdstip van het ongeval een voertuig bestuurde, hoewel hij daartoe klaarblijkelijk de vereiste lichaamsgeschiktheid niet bezat — feit waarvoor hij de bij voormeld art. 10-3 bedoelde straf heeft opgelopen — en op de overweging dat hij zodoende het door geïntimeerde verzekerde risico bewust zou hebben verzwaaard, boven de normale vooruitzichten van de verzekeraar; dat geïntimeerde deze foutieve gedraging van appellant kwalificeert als zware fout in de door art. 16 van de wet van 11 juni 1874 en 25-9° van het verzekeringscontract bedoelde zin; dat deze bepalingen de juridische grondslag van de vordering uitmaken;

Overwegende dat de eerste rechter de vordering op deze basis heeft ingewilligd;

Overwegende dat appellant deze beslissing aanvecht o.m. op grond van de overweging dat bij het correctioneel vonnis van 1 juni 1967 twee afzonderlijke straffen werden uitgesproken wegens eensdeels het bij gebrek aan vooruitzicht of voorzorg onopzettelijk toebrengen van slagen of verwondingen, anderdeels het besturen van een autovoertuig zonder daartoe de vereiste lichaamsgeschiktheid te

bezitten; dat dit vonnis, volgens appellant, aldus zeker en noodzakelijk heeft beslist dat de toestand van alcohol-intoxicatie, waarin hij op het ogenblik der feiten verkeerde, noch de oorzaak noch een der oorzaken van het kwetsieve ongeval is geweest;

Overwegende dat de afzonderlijke straf die het voorwerp van meergemelde correctionele veroordeling heeft uitgemaakt uitsluitend betrekking heeft op het door art. 10-3 van het verkeersreglement beteelde misdrijf van het besturen van een voertuig zonder de vereiste lichaams-geschiktheid, en geenszins op het misdrijf dat erin bestaat een voertuig te besturen op het ogenblik dat het alcohol-gehalte ten minste 1,5 gr per duizend bedraagt; dat het bij appellant vastgestelde alcoholgehalte slechts het peil van 1,35 gr per duizend bereikte; dat de daardoor verwekte lichaamsongeschiktheid, blijkens de voorliggende gegevens, weliswaar in rechtstreeks verband blijkt met de bij toepassing van art. 10-3 van het verkeersreglement opgelopen veroordeling;

Overwegende dat, krachtens het door art. 65 van het Strafwetboek gehuldigde beginsel van de eendaadse samenloop, de strafrechter slechts één enkele straf — de zwaarste — uitspreken mag wanneer het gebrek aan voorzorg of vooruitzicht, bestanddeel van art. 418-420 van het Strafwetboek, bovendien het voorwerp uitmaakt van een afzonderlijke betichting; dat hieruit volgt dat wanneer de strafrechter, zoals in casu, twee afzonderlijke straffen heeft uitgesproken, de rechter die van de burgerlijke vordering kennis neemt, verplicht is de fout die het voorwerp van de afzonderlijke betichting heeft uitgemaakt, als totaal vreemd te beschouwen ten aanzien van het door art. 418-420 S.W.B. gesanctioneerde wanbedrijf van slagen en verwondingen door onvoorzichtigheid;

dat derhalve door voormeld vonnis van 1 juni 1967 onherroepelijk en noodzakelijk werd beslist dat de fysische ongeschiktheid van appellant tot het besturen van een autovoertuig noch de oorzaak noch een van de oorzaken is geweest van het verkeersongeval waarvoor hij aansprakelijk is gesteld en waarvan de schadelijke gevolgen door geïntimeerde werden vergoed;

Overwegende dat geïntimeerde vergeefs laat gelden dat de fout van appellant die erin bestond een voertuig zonder de vereiste lichaamsgeschiktheid te besturen het ongeval en de inbreuk op art. 418-420 S.W.B. voorafging; dat deze omstandigheid inderdaad de strafrechter er niet toe machtigt twee afzonderlijke straffen uit te spreken, omdat de feitelijke ondeelbaarheid in de zin van art. 65 S.W.B. niet de eenheid naar de tijd vereist; dat de strafrechter, door twee afzonderlijke straffen toe te passen, heeft gehandeld op grond van de overtuiging dat hij zich ter zake voor een geval van meerdadse samenloop bevond en dat er bijgevolg geen oorzakelijk verband tussen de twee afzonderlijke beteelde misdrijven bestond;

Overwegende dat uit wat voorafgaat volgt dat het bestaan van een oorzakelijk verband tussen de appellant ten laste gelegde zware fout en het verkeersongeval, waarvan de schadelijke gevolgen door geïntimeerde werden vergoed, zonder schending van het correctioneel ge-wijsde niet denkbaar is;

Overwegende dat het verder onderzoek naar de gegrondheid van de vordering niet dienend ter zake is;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Ontvangt het hoger beroep, verklaart het gegrond;

Doet het bestreden vonnis te niet;

Hervormende,

Verklaart de door geïntimeerde ingestelde vordering ongegrond, wijst haar ervan af en verwijst ze in de kosten

van beide aanleggen, deze in hoger beroep vereffend zijnde voor appellant op 6.995,- fr. en voor geïntimeerde op 4.000,- fr., op de dag van het arrest.

NOOT. — Zie Cass. 24 juni 1970. — R.W. 1970-1971, kol. 29.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 8 mei 1970.

Voorzitter: M. Vanparys.

Raadsheren: MM. Beeckman en Van Balberghe.

Eerste advocaat-generaal: M. Vanhoudt.

Advocaten: Mrs. Verstele en Debra.

Gemeentelijke verordening betreffende een belasting op het leggen, herleggen en herstellen van voetpaden. — Rechtstreekse belasting. — Bevoegdheid van de Bestendige Deputatie. — Onbevoegdheid der Rechtbank.

De bepaling die door een gemeenteoverheid gegeven wordt aan een door haar ingevoerde belasting, is zonder invloed op de werkelijke aard der belasting en op de bevoegdheid der rechtsmacht die er over dient te beslissen.

Een belasting op het leggen, herleggen of herstellen van voetpaden is geen handeling of verrichting die uitgaat van de belastingplichtige of die gdaan wordt in zijn belang, maar een handeling die gesteld wordt door de gemeenteoverheid die de belasting vaststelt in het algemeen belang.

Dergelijke heffing is dan ook een rechtstreekse belasting. Zij heeft tot grondslag niet een afzonderlijk of voorbijgaand feit, maar een uiteraard duurzame toestand, nl. het feit dat een eigendom grenst aan de openbare weg waarop voetpaden werden gelegd, herlegd of hersteld.

De gewone Rechtbanken zijn onbevoegd om te oordelen over de betwistingen betreffende deze belastingen. Enkel de Bestendige Deputatie is hierte bevoegd.

Pylyser en Cstn. t./Gemeente Oost-Duinkerke.

Gehoord de partijen in hun middelen en besluiten, Gezien de stukken, o.m. de uitgifte van het vonnis verleend door de rechtbank van eerste aanleg te Veurne, dd. 16 november 1967.

1. Bij exploit van 15 september 1951 wordt aan wijlen Jerome Gevaert, na voorafgaande toezending van een verwittigingsuittreksel uit de rol, een laatste waarschuwing en een dwangaanmaning, een dwangbevel betekend tot betaling van 18.562,60 fr. gemeentebelasting, verwijl-intresten en kosten van dwangaanmaning (5 fr) en betekening van dwangbevel (262 fr.);

2. Bij exploit van 5 juli 1951 wordt aan wijlen Florent Loones, na voorafgaande toezending van een verwittigingsuittreksel uit de rol en een laatste waarschuwing een dwangbevel betekend tot betaling van 32.572,50 fr. gemeentebelasting, kosten van aanmaningen (10 fr) en van betekening van dwangbevel (250 fr);

3. Bij exploit van 5 juli 1951 wordt aan derde appellant Emiel Germonpré, na voorafgaande toezending van een verwittigingsuittreksel uit de rol, een laatste waarschuwing en een dwangaanmaning, een dwangbevel betekend tot betaling van 4.515 fr. gemeentebelasting, kosten van dwangaanmaning (5 fr.) en van betekening dwangbevel (120 fr.);

4. Bij exploit van 5 juli wordt aan wijlen Leon Lestabel, na voorafgaande toezending van een verwittigingsuittreksel uit de rol, een laatste waarschuwing en een dwang-

aanmaning, een dwangbevel betekend tot betaling van 15.325 20 fr. gemeentebelasting, kosten van dwangaanmaning (5 fr.);

Het betreft belastingen die geheven werden op grond van een verordening van 25 oktober 1949, en waarvan de rol vastgesteld werd door het Schepencollege op 26 september 1950;

Voormelde verordening voorziet dat het leggen, herleggen en herstellen van trottoirs door de zorgen van het gemeentebestuur op kosten van de aangelande eigenaars zal worden uitgevoerd (art. 1); zodra de werken voltooid zijn, zal het volledig bedrag der kosten, volgens omstandige staat vastgesteld door het Schepencollege, door de gemeente teruggevorderd worden door middel van een indirecte belasting voor de gebouwde en de ongebouwde afgesloten eigendommen (art. 2); de indirecte belasting, in eenmaal te betalen, bedraagt de totale uitgave der onder art. 1 beoogde kosten door de gemeente voorgeschoten, eventueel verminderd met de subsidiën verleend door de Staat of de Provincie; het verschuldigde bedrag zal, voor ieder aangelande, door het Schepencollege vastgesteld en berekend worden op gans de lengte van het eigendom langs hetwelk een trottoir aangelegd, herlegd of hersteld werd, tot aan de trottoirboord en zonder aftrek van trappen, keldergaten of andere openingen, doch mits inachtneming van de beperking voorzien door artikel 3 (dat de aan te rekenen trottoirbreedte vaststelt in verhouding met de breedte van de straat) (art. 4); de belasting wordt geheven op het eigendom en is door de houder verschuldigd zoals inzake grondbelasting (art. 5); de indirecte belasting zal moeten betaald worden binnen de termijn van 3 maanden te rekenen van de dag der afgifte door de gemeenteontvanger van een uittreksel uit de staat bedoeld in artikel 2; de invordering zal geschieden overeenkomstig art. 138, tweede lid, van de gemeentewet en de wet van 29 april 1819 (art. 6);

Bij exploot van 13 mei 1963 dagvaarden appellanten geïntimeerde voor de rechtbank van eerste aanleg te Veurne; zij vorderen dat de betekende dwangbevelen « niet gerechtvaardigd ten gronde » zouden worden verklaard, dienvolgens dat zij « van gezegd dwangbevel ontslaan » zouden worden; minstens vragen zij dat de toegepaste belasting zou worden herzien;

Uit de dagvaarding en de besluiten blijkt dat als grieven worden ingeroepen dat bij de vaststelling van het totaal bedrag der om te slagen kosten geen rekening werd gehouden met ontvangen oorlogsschade en dat de aangerekende kostprijs per vierkante meter niet verantwoord is (alle appellanten), dat slechts enkele tegels werden herlegd (appellanten sub. 1 en 4), dat geen rekening werd gehouden met kosteloos afgestane grond (appellanten sub. 2 en 4), dat een grotere breedte van trottoir werd aangerekend dan werkelijk werd gelegd (appellanten sub. 2 en 3), dat ten onrechte voor een hoekgebouw de twee zijden werden aangerekend (appellanten sub. 1);

Geïntimeerde van haar kant wierp op dat het terzake een indirecte belasting geldt, dat de gewone rechtbanken onbevoegd zijn om kennis te nemen van de geschillen die de grondslag, de aanslag of de omslag der belastingen betreffen, dat de grieven ongegrond zijn;

Bij vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Veurne van 16 november 1967 werd de eis ontvankelijk doch ongegrond verklaard;

Tegen dit vonnis werd tijdig beroep aangetekend; geïntimeerde tekende incidenteel hoger aan bij conclusie;

Gehoord, in openbare terechtzitting, partijen in hun middelen en conclusies en het openbaar ministerie in zijn advies;

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Overwegende dat de hogere beroepen van de appellanten sub. 1, 3 en 4 niet ontvankelijk zijn, nu de waarde van

hun geschillen, die niet op eenzelfde titel steunen en geen aanleiding gaven tot schatting door partijen maar wel tot wettelijke schatting, het bedrag van de laatste aanleg niet overtreft (art. 16, 17, 21, 22 en 25, wet 25 maart 1876);

Overwegende dat het hoger beroep van de appellanten sub. 2 ontvankelijk is;

Overwegende dat geïntimeerde vordert dat de eisen van appellanten niet-ontvankelijk zouden worden verklaard; dat uit de besluiten in eerste aanleg en in hoger beroep blijkt dat deze vordering gesteund is op de overweging dat de geschillen betrekking hebben op directe belastingen en niet op indirecte belastingen, zodat de gewone rechtbanken onbevoegd zijn om kennis te nemen van de bezwaren tegen de aanslagen;

Dat aldus blijkt dat niet de ontvankelijkheid van de vorderingen wordt bedoeld, maar wel de onbevoegdheid van de eerste rechter;

Overwegende dat hoger beroep wegens onbevoegdheid of machtoverschrijding steeds ontvankelijk is (art. 425 en 454, Rv.; art. 38, derde lid, wet 25 maart 1876);

Dat geïntimeerde haar hoger beroep instelde tegen alle appellanten binnen de haar wettelijk toegekende termijn van hoger beroep;

Dat dit hoger beroep ontvankelijk is;

Overwegende dat het aan de gemeenteoverheid niet toegelaten is willekeurig te bepalen of de door haar ingevoerde heffing een directe of een indirecte belasting is; dat de benaming die daaraan in de belastingsverordening wordt gegeven evenals de daarin aangeduide invorderingsprocedure niet determinerend is en zonder invloed blijft op de rechtsmiddelen en de bevoegdheidsgeschillen;

Overwegende dat uit de vordering van 25 oktober 1949 blijkt dat de ingevoerde belasting tot grondslag heeft, niet een afzonderlijk of voorbijgaand feit, maar een uiter aard duurzame toestand, namelijk het feit dat een eigendom grenst aan de openbare weg waarop trottoirs werden gelegd, herlegd of hersteld;

Dat deze werken worden uitgevoerd op kosten van de « aangelande eigenaars », dat de heffing, « voor ieder aangelande », vastgesteld wordt « op gans de lengte van het eigendom » en op een voorziene trottoirbreedte, dat de belasting wordt geheven « op het eigendom »;

Dat het leggen, herleggen of herstellen van trottoirs geen handeling of verrichting is die uitgaat van de belastingplichtige of gedaan wordt in zijn belang, maar een handeling of verrichting is die gesteld wordt door de gemeenteoverheid die de belasting vaststelt in het algemeen belang;

Dat de betwiste heffingen dus directe belastingen zijn;

Overwegende dat alleen de bestendige deputatie van de provinciale raad bevoegd is om kennis te nemen van bezwaren tegen de hier betwiste directe belastingen (art. 136, Gemeentewet); dat deze bevoegdheid deze van de gewone rechtbanken uitsluit;

Overwegende echter dat uit de besluiten van appellanten in eerste anleg en in hoger beroep blijkt dat zij geen grieven inbrengen tegen de geldigheid van het dwangbevel zelf, maar uitsluitend het bedrag van de aanslag betwisten,

dat over zulke betwistingen enkel kan worden geoordeeld door de bestendige deputatie en niet door de gewone rechtbanken;

Om die redenen,

Het Hof,

Op het advies van de heer eerste advocaat generaal Vanhoudt;

Verklaart de hogere beroepen van de appellanten sub 1, 3 en 4 niet ontvankelijk;

Verklaart het hoger beroep van geïntimeerde ontvankelijk en gegrond;

Verklaart het hoger beroep van de appellanten sub 2 ontvankelijk;

Doet het aangevochten vonnis te niet en, opnieuw wijzende: zegt voor recht dat de eerste rechter en het hof als rechter in hoger beroep, onbevoegd zijn om kennis te nemen van de vorderingen van appellanten;

Veroordeelt appellanten tot de kosten van de beide aanleggen;

De kosten van geïntimeerde worden, op zijn opgave, begroot op 3.325 fr.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE BRUSSEL

24e Kamer. — 14 april 1970.

Voorzitter: M. Thiry.

Openbaar ministerie: M. Derynck.

Advocaat: Mr. Van Cauwelaert.

Strafrecht. — Verduistering door openbare ambtenaren gepleegd. — Brievenbesteller. — Postassignatie.

Een brievenbesteller heeft een postassignatie, die hij voor bestelling in ontvangst had genomen, verborgen gehouden en ze na enkele weken stiekem teruggebracht.

Het materiële bestanddeel van de misdaad van verduistering dient als voltooid beschouwd te worden zohast de bescheiden van de rechte weg afgevoerd worden, aan de geadresseerde onttrokken of niet overgelegd worden op het ogenblik waarop ze moeten teruggegeven worden, afgezien van elke aanmaning, zelfs zo deze bescheiden nog bestonden en naderhand ontdekt of teruggegeven worden.

X. t./ O.M.

**Nota van het Openbaar Ministerie
betreffende de verduistering van de postassignatie.**

De beklaagde wordt vervolgd uit hoofde van verduistering gepleegd door een openbaar ambtenaar om als postbediende een op 22 juli 1969 uitgegeven postassignatie voor uitdeling in ontvangst te hebben genomen en ze met bedrieglijk opzet te hebben verborgen tot omstreeks 1 september 1969, datum waarop hij ze stiekem heeft teruggebracht omdat hij beseftte dat een controle over zijn verrichtingen aan de gang was.

Ondervraagd over het niet bezorgen van het poststuk, gaf hij de materiële feiten toe, maar kon hiervoor geen andere verklaring vinden tenzij also te hebben gehandeld omdat hij het inzicht koesterde, zodra de gelegenheid zich voordeed, de nieuwe verblijfplaats van de rechthebbende op te sporen en hem de assignatie te overhandigen.

Uit zijn verwarde uitleg, het tijdsverloop van vijf weken, de handelwijze van de beklaagde en de overige gegevens van de bundel, blijkt dat hij de postassignatie in zijn bezit heeft gehouden om ze achteraf, na een zekere tijdspanne, zelf op te strijken. Het zijn slechts de scherpe controlemaatregelen die jegens hem werden getroffen en het bijzonder toezicht dat over hem werd uitgeoefend, die hem ertoe brachten zijn bedrieglijk opzet te laten varen.

De vraag kan worden gesteld of er wel verduistering is geweest, vermits beklaagde de postwaarde nog niet had

verzilverd en hij ze bovendien vrijwillig heeft teruggebracht. J. Nypels geeft de volgende bepaling van het misdrijf: « détourner, étymologiquement, signifie sortir de sa voie » (code pénal interprété, t. I, art. 240, n°5; idem Marchal & Jaspar, Droit criminel, t. I, p. 275) en M. Rigaux en Trousse poneren: « il y a détournement dès que l'objet a été distrait de sa destination et est sorti de la droite voie » (Les crimes et délits, t. IV, p. 224; idem: Gent, 8 december 1956, R.W., 1957-58, col. 720; J.T. 1857, p. 39.).

Verduisteren is achterhouden, aan zijn normale bestemming onttrekken, verbergen, wegmaken. Het is op grond van dit achterhouden van de postassignatie dat beklaagde wordt vervolgd en het feit dat hij geen voordeel kon halen uit zijn bedrieglijke handelwijze, neemt de strafbaarheid van zijn praktijken niet weg.

Alle bestanddelen van de verduistering zijn verenigd, zodat de toepassing van de strafwet geen twijfel kan overlaten.

*De Procureur des Konings
(get.) A. Vandeplas*

Vonnis.

Beklaagd van in het gerechtelijk arrondissement-Brussel, tussen 21 juli 1969 en 2 september 1969,

A. als openbaar officier of ambtenaar, of als persoon die met een openbare dienst belast is, openbare of private gelden, geldenswaardige papieren, stukken, effecten, akten, roerende zaken, in casu een postassignatie ten bedrage van 12.664 fr., welke hij hetzij uit kracht, hetzij uit hoofde van zijn bediening onder zich had, bedrieglijk verduisterd te hebben, ten nadele van Lario Ronald, met de omstandigheid dat de verdachte geen zekerheid gesteld heeft;

B. gelden ten bedrage van 4.222 fr., welke hem overhandigd werden onder verplichting om ze terug te geven of ze voor een bepaald doel te gebruiken of aan te wenden, bedrieglijk verduisterd of verspild te hebben ten nadele van Goossens Albert;

C. postbeambte zijnde, vrijwillig gelijk welke aan de post toevertrouwde zending te hebben doen verdwijnen of een aan de post opgedragen verrichting niet te hebben uitgevoerd, of die verdwijning of niet uitvoering te hebben vergemakkelijkt, in casu een postassignatie ten bedrage van 12.664 fr., te hebben doen verdwijnen; Overwegende dat beklaagde, die op het ogenblik der feiten brievenbesteller was, vervolgd wordt uit hoofde van verduistering gepleegd door een openbaar ambtenaar om, als postbediende een op 22 juli 1969 uitgegeven postassignatie voor uitdeling in ontvangst te hebben genomen en ze met bedrieglijk opzet verborgen te hebben tot omstreeks 1 september 1969, datum waarop hij ze stiekem heeft teruggebracht;

(nota van de heer procureur des Konings en betichting A.)

Overwegende dat beklaagde deze tenlastlegging betwist en beweert dat hij bij nalatigheid deze postassignatie zo lang in zijn brieven tas gehouden heeft daar hij ze bewaard had met het gedacht de geadresseerde — die al reeds maanden verhuisd was — terug te vinden en also een fooi te ontvangen (zie bundel p.v. 11954, politie van Sint-Lambrechts-Woluwe, blz 3 en stuk 3 met bijlagen);

Overwegende dat, zoals aangestipt door de Heer Procureurs des Konings in de neergelegde nota, de vraag kan worden gesteld of er al dan niet verduistering bestaat vermits beklaagde de postwaarde nog niet had verzilverd en ze bovendien vrijwillig heeft teruggebracht;

Overwegende dat het materieel (stoffelijk) bestanddeel van de misdaad van verduistering als voltooid dient te worden beschouwd zohast de bescheiden van de rechte weg afgevoerd worden, aan de geadresseerde onttrokken of

niet overlegd worden op het ogenblik waarop ze moeten teruggegeven worden, afgezien van elke aanmaning, zelfs zo deze bescheiden nog bestonden en naderhad ontdekt of teruggegeven worden (Hof van beroep te Gent, 1ste Kamer 8 XII 1965, in Rechtskundig Weekblad 1957-1958, kol. 720 à 722 met noot) :

Overwegende dat, ter zake, beklaagde verklaard heeft dat hij met opzet de postassignatie bewaard heeft zodat vaststaat dat de betichting A bewezen is ;

Overwegende dat de feiten omschreven onder tenlastellegging A het misdrijf bepaald onder betichting C uitmaken, zodat alleen de zwaarste straf dient toegepast te worden ;

dat de feiten onder betichting B bewezen zijn, dat er aanleiding bestaat wegens eenheid van misdadig opzet maar een straf op te leggen, te weten de zwaarste ;

Overwegende dat de beklaagde nog geen veroordeling heeft ondergaan tot een criminele straf of tot een hoofdgevangenisstraf van meer dan zes maanden ;

dat de omstandigheden van de zaak daarenboven een reclassering van de beklaagde laten verhoppen, in de hiernabepaalde voorwaarden van uitstel der tenuitvoerlegging van de straf ;

.....

VREDEGERECHT HASSELT.

14 april 1970.

Vrederechter : M. Kemp.

Advokaten : Mrs. Bouveroux en Byvoet.

Rechtsplegingsvergoeding bij arbeidsongevallen. — Niet verschuldigd. — Uitzonderlijke wetsbepaling inzake arbeidsongevallen wat de kosten betreft. — Toepassing van de wet in de tijd.

De rechtsplegingsvergoeding voorzien bij art. 1022 G.W. dient niet toegekend inzake arbeidsongevallen indien de aanlegger een lagere graad van bestendige invaliditeit wordt toegekend dan deze geëist in de inleidende dagvaarding.

De kosten van rechtspleging komen enkel ten laste van de werkegever of zijn verzekeraar ingevolge een uitzonderlijke wettelijke beschikking inzake arbeidsongevallen.

De rechtsplegingsvergoeding is niet voorzien voor de arbeidsgerechten, in wier bevoegdheid de arbeidsongevallen in een zeer nabije toekomst zullen vallen — Hieruit dient impliciet het inzicht van de wetgever afgeleid dat deze vergoeding evenmin verschuldigd is zolang de arbeidsongevallen nog aan de rechtspraak van de gewone rechtbanken onderworpen zijn.

Metten t./ Winterthur.

Herzien ons tussenvonniss van 22 april 1969 ;

Gezien het verslag van de aangestelde deskundige Dokter G. Blanquet van Hasselt in dato 12 juli 1969 ;

Aangezien de deskundige besluit dat de werkombe-kwaamheid van aanlegger dient vastgesteld te worden als volgt :

100 % van 3 november 1966 tot en met 19 februari 1967 ;
50 % van 20 februari 1967 tot en met 15 maart 1967 ;
25 % van 16 maart 1967 tot en met 15 april 1967 ;
15 % van 16 april 1967 tot en met 15 juli 1967 ;
10 % vanaf 16 juli 1967 tot en met 26 mei 1968 ;
100 % vanaf 27 mei 1968 tot en met 4 juni 1968 (hervalling) ;
10 % vanaf 5 juni 1968 tot en met 14 oktober 1968 ;

100 % vanaf 15 oktober 1968 tot en met 14 november 1968 (hervalling) ;

10 % van 15 november 1968 tot en met 11 juli 1969, en op 8 % vanaf 12 juli 1969, datum der heling ;

Aangezien partijen zich akkoord verklaren om de besluiten van de deskundige bij te treden ;

Aangezien de rechtsplegingsvergoeding voorzien bij artikel 1022 van het gerechtelijk wetboek niet dient toegekend aan aanlegger ;

1° gezien hij in zijn vordering bezwijkt en dat de kosten enkel ten laste van verweerster dienen gelegd ingevolge uitzonderlijke wettelijke bepalingen in zake arbeidsongevallen, van strikte toepassing ;

2) gezien de wetgever overigens de toekenning van deze vergoeding niet heeft voorzien in de rechtspleging voor de arbeidsgerechten in wier bevoegdheid de arbeidsongevallen zullen vallen in een zeer nabije toekomst en men hieruit impliciet het inzicht mag afleiden deze vergoeding evenmin te zien toekennen zo lang de arbeidsongevallen nog aan de rechtspraak van de gewone rechtbanken onderworpen zijn ;

Gezien artikelen 2, 34, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935 ;

Om deze redenen,

Wij, Vrederechter, uitspraak doende in eerste aanleg en op tegenspraak ;

Zeggen voor recht dat aanlegger, Metten, Romain, ingevolge het arbeidsongeval, hem overkomen op 2 november 1966, de volgende werkonbekwaamheden heeft ondergaan :

— een tijdelijke volledige werkonbekwaamheid (honderd ten honderd) vanaf de derde november 1900 zes en zestig tot en met de negentiende februari 1900 zeven en zestig ;

— een tijdelijke gedeeltelijke werkonbekwaamheid van vijftig ten honderd (50 %) vanaf de twintigste februari 1900 zeven en zestig tot en met de vijftiende maart 1900 zeven en zestig ;

— van vijf en twintig ten honderd (25 %) vanaf de zestiende maart 1900 zeven en zestig tot en met de vijftiende april 1900 zeven en zestig ;

— van vijftien ten honderd (15 %) vanaf de zestiende april 1900 zeven en zestig tot en met de vijftiende juli 1900 zeven en zestig ;

— van tien ten honderd (10 %) vanaf de zestiende juli 1900 zeven en zestig tot en met de zes en twintigste mei 1900 acht en zestig ;

— een tijdelijke volledige werkonbekwaamheid (honderd ten honderd) vanaf de zeven en twintigste mei 1900 acht en zestig tot en met de vierde juni 1900 acht en zestig ;

— een tijdelijke gedeeltelijke werkonbekwaamheid van tien ten honderd (10 %) vanaf de vijfde juni 1900 acht en zestig tot en met de veertiende oktober 1900 acht en zestig ;

— een tijdelijke volledige werkonbekwaamheid (honderd ten honderd) vanaf de vijftiende oktober 1900 acht en zestig tot en met de veertiende november 1900 acht en zestig ;

— een tijdelijk gedeeltelijke werkonbekwaamheid van tien ten honderd (10 %) vanaf de vijftiende november 1900 acht en zestig tot en met de elfde juli 1900 negen en zestig ;

— en een bestendige gedeeltelijke werkonbekwaamheid van acht ten honderd (8 %) vanaf de twaalfde juli 1900 negen en zestig, datum der heling ;

Veroordelen verweerster, de verzekeringsmaatschappij « Winterthur », voornoemd, tot betaling der forfaitaire vergoedingen voorzien door de wet op de arbeidsongevallen, berekend op voormelde gegevens en op voet van een basisloon van honderd en een duizend driehonderd en drie frank (101.303 frank) ;

Veroordelen verweerster tot de kosten des gedings tot

beloop van de som van vijfhonderd zes en negentig frank, kosten der dagvaarding, de gevraagde rechtsplegingsvergoeding ten bedrage van duizend vijfhonderd frank blijvende ten laste van aanlegger;

Veroordelen verweerster eveneens tot de kosten van deskundige onderzoeken ten bedrage van negenduizend zeshonderd negen en zestig frank;

Verklaren tegenwoordig vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande alle verhaal en zonder borg.

NOOT. — Hogervermeld vonnis dat aan de aanlegger inzake arbeidsongevallen de rechtsplegingsvergoeding weigerde om reden

1) dat de aanlegger in zijn vordering bezweek;

2) dat terzake arbeidsongevallen de gerechtskosten een speciaal regime kennen;

3) dat de rechtsplegingsvergoeding ook voor de arbeidsrechtbanken niet is voorzien,

kan bezwaarlijk worden bijgetreden om verschillende redenen

1) Aanlegger werd slachtoffer van een arbeidsongeval op de werf.

Verweerster toonde zich slechts akkoord op basis van 5 % bestendige invaliditeit.

De Rechter kende aan aanlegger 8 % toe. Betekent dit een bezwijking in zijn vordering, indien hij 3 % meer bekwaam dan verweerster bereid was te aanvaarden?

2) Aan de gecoördineerde wetten op de arbeidsongevallen werd door de Wet van de 20e maart 1948 een artikel toegevoegd houdende dat « behalve, indien de eis tergend en roekeloos is, de kosten voor alle vorderingen gebaseerd op de wet op de arbeidsongevallen, ten laste gelegd worden van het hoofd van de onderneming of zijn verzeeker ».

Het speciale van deze regeling is dat het begrip verliezenden partij gewerd wordt en dat in deze zin afbreuk wordt gedaan aan art. 1017 Gerechtelijk Wetboek.

Dit regime zal trouwens in het Gerechtelijk Wetboek ingelast worden door art. 1017 Gerechtelijk Wetboek van een tweede lid te voorzien waarin de reeds bestaande verplichting voor een bepaalde partij om steeds de kosten te dragen (inzake arbeidsongevallen, beroepsziekten e.a.) zal bevestigd worden (Zie : stukken van de Kamer, 582, 1969-1970, nr. 1).

De bewering, gehaald uit art. 2 en art. 1017 Gerechtelijk Wetboek als zouden de kosten van de procedure inzake arbeidsongevallen een eigen regime kennen waarop het Ger. Wetboek niet van toepassing is geldt dus enkel de vraag wie de kosten moet dragen.

Wat betreft de omvang en inhoud van de kosten moet, bij gebreke aan speciale regeling in de arbeidsongevallenwetgeving, verwezen worden naar het gemeen recht d.w.z. art. 1018 Gerecht. Wetboek. Dit artikel voorziet in lid 6° uitdrukkelijk de sommen die voorzien zijn bij art. 1022 Gerechtel. Wetboek.

Het K.B. van 12.9.69 houdende uitvoering van art. 1022 voorziet in art. 1 alinea 2 dat de rechtsplegingsvergoeding begroot wordt voor elke aanleg en ten opzichte van elke partij die door een advocaat wordt bijgestaan en een eigen belang heeft.

Ze is niet van toepassing in enkele limitatieve gevallen nl. voor strafrechten en voor de jeugdrechtsbanken in andere dan burgerlijke zaken.

De arbeidsrechtbanken figureren niet op de lijst, wat evenwel niet betekent dat ze uitgesloten zullen zijn, gezien ze immers nog niet in werking zijn getreden en het regime voorzien bij K.B. 12.9.1969 een tijdelijk, alleszins overgangsstelsel uitmaakt, dat alleen rekening diende te houden met de reeds bestaande rechtbanken.

Uit de combinatie van het enig artikel van de wet van 20.3.1948 en het art. 1018, 6° Gerechtel. Wetboek blijkt maar al te duidelijk dat de rechtsplegingsvergoeding moet

toegekend worden inzake arbeidsongevallen omdat de vorderingen nog steeds behoren tot de bevoegdheid van de Vrederechter en art. 2 van het K.B. 12.9.69 uitdrukkelijk de rechtsplegingsvergoeding voorziet voor de vorderingen die aan die bevoegdheid onderworpen zijn.

Trouwens indien een wettekst duidelijk en formeel is, bestaat er geen reden deze te interpreteren : en de wil van de wetgever op te zoeken : hij dient zonder meer toegepast te worden (Brussel, 27 juni 1958, J.T. 1958, 547).

3) Bovenvermeld vonnis geeft aanleiding tot kritiek omwille van zijn beschouwingen over de toepassing van de Wet in de tijd.

Art. 2 B.W.B. bepaalt dat de Wet alleen voor het toekomstende beschikt en dat ze geen terugwerkende kracht heeft. De Rechter dient zich hieraan te houden zolang het niet de zekere bedoeling is geweest van de wetgever (hetzij uitdrukkelijk hetzij stilzwijgend) om de Wet toch te doen retroageren (Cass. 18 maart 1960, J.T. 1960, 667).

Het is dan ook niet toegelaten uit een eventuele uitsluiting voor de arbeidsrechtbanken van de rechtsplegingsvergoeding te besluiten dat deze ook dient uitgesloten te worden voor de aangelegenheden die thans tot de bevoegdheid van de Vrederechter maar binnen kort tot deze van de arbeidsrechtbanken zullen behoren. Nergens liet de wetgever blijken dat de bijzondere procedure die zal gelden voor de arbeidsrechtbanken reeds zou dienen toegepast te worden voor de sociale aangelegenheden waarvan de Vrederechter momenteel nog steeds kennis neemt.

Zoals hoger vermeld mag de rechtsplegingsvergoeding worden gevorderd en toegekend voor alle geschillen die tot de bevoegdheid van de Vrederechter behoren (art. 2 K.B. 12.9.69).

Deze rechtsplegingsvergoeding weigeren zou er op neer komen dat art. 2 K.B. 12.9.1969 inzake arbeidsongevallen zou opgeheven zijn door het feit dat voor de arbeidsrechtbanken geen rechtsplegingsvergoeding is voorzien. Nergens vindt men een uitdrukkelijke hetzij een stilzwijgende opheffing van bedoeld art. 2.

De Wetgever heeft zich over de rechtsplegingsvergoeding voor de arbeidsrechtbanken nog niet uitgesproken.

De Vrederechter blijft dus bevoegd ze toe te kennen voor alle materies die tot zijn bevoegdheden behoren, inclusief de arbeidsongevallen, en dit zolang hij er kennis van neemt.

M. Mondelaers.

BOEKBESPREKING

Studies en voordrachten. — Vrouwenarbeid. — Fakulteit der Rechtsgeleerdheid van de Vrije Universiteit te Brussel, 1970, 259 blz.

De periodiek verschijnende serie « Studies en voordrachten », uitgegeven door de rechtsfakulteit* der Vrije Universiteit te Brussel, die thans onder hoofdredaktie staat van Prof. F. Depauw, heeft zopas een verzameling opstellen gepubliceerd gewijd aan de vrouwenarbeid. De bedoeling van deze uitgave is het bestuderen van de toestand van ongelijkheid waarin de werkende vrouw zich bevindt en na te gaan hoever wij gevorderd zijn met de opname van de vrouw in het economisch leven en welke de factoren zijn die deze opname remmen.

De bundel bevat 4 Nederlandse bijdragen en 6 franstalige. Het woord vooraf en ook het besluit werden geschreven door de heer Maxim Stroobant.

De heer Robert Gubbels bestudeert de voorwaarden waarin de vrouw tewerkgesteld wordt en komt tot het besluit dat de verschillen tussen mannen en vrouwen niet groter zijn dan deze die men kan vinden van de ene man tot de andere en van de ene vrouw tot de andere. Een wezenlijk verschil is er dus niet in algemene zin. De tegen-

woordige evolutie tekent zich af door de geleidelijke vervanging van de waardesystemen van het hiërarchisch type om plaats te maken voor de waardesystemen van het dialectisch type. In deze evolutie ziet de auteur de toestand van de vrouw in het economisch leven.

Een volgend artikel is van de hand van France Govaerts en handelt over de toestand van de werkende vrouw en de vrije tijd waarover ze beschikt. Op dit gebied zijn de verschillen tussen man en vrouw aanzienlijk en schrijver bestudeert de middelen die zouden kunnen aangewend worden om deze discriminatie in de grootst mogelijke mate op te heffen.

Een zeer belangrijke studie is deze van de heer Gustaaf Baeteman die een syntese geeft van «het juridisch statuut van de arbeidende vrouw in het Belgisch recht». Er hebben zich in het burgerlijk zowel als in het sociaal recht in de jongste jaren belangrijke wijzigingen voorgedaan in de toestand van de gehuwde vrouw. De auteur onderstreept welke tekortkomingen zich nog voordoen op het gebied van het huwelijksgoederenrecht en geeft een overzicht van de voorstellen die werden in het midden gebracht om hieraan te verhelpen. Ook zekere bijzondere sociale wetgevingen dienen nog aangepast ten einde op sociaal gebied de volstrekte gelijkheid tussen man en vrouw te verzekeren.

Marie-Louise Opdenberg levert een beknopt commentaar over het koninklijk besluit nr. 40 betreffende de arbeid der vrouw en zij betreurt dat bij de toepassing ervan de geest door de letter wordt overheerst.

De meest uitgebreide studie die in de bundel voorkomt is deze in samenwerking geschreven door Maxim Stroobant en Erna Douws betreffende «de arbeidsvoorwaarden van de vrouw in België». Hierin wordt, aan de hand van uitvoerige statistieken, nagegaan welke de huidige arbeidsvoorwaarden zijn die voor de vrouw in België gelden, welke politiek gevolgd wordt door de regering, de vakbonden en werkgeversorganisaties en welke voorstellen tot wijziging hieruit voortvloeien. De vrouw mag de indruk niet krijgen als reservewerkkracht te worden aangewend met het risico van afdanking in economische laagconjunctuur, zij moet als volwaardige werkkracht beschouwd en behandeld worden. De aanpassing van de huishoudelijke taken samen met de inrichting van gemeenschappelijke familiale diensten is onontbeerlijk. De reglementering in verband met zwangerschap, bevalling, opvoeding van kinderen is nog onvolledig en een grotere bescherming moet aan de moeder toegekend worden. De Staat zou echter dienen deel te nemen in de financiële lasten daar het moederschap als sociale functie beschouwd wordt. De beroepsvorming van de vrouw moet volledig geherstructureerd worden.

Om de vergelijking mogelijk te maken van de toestand zoals deze in België bestaat en diegene die voorkomt in onze buurlanden, volgen dan drie opstellen respectievelijk van de hand van Erna Douws over de arbeidsvoorwaarden van de vrouw in Duitsland en van Maxim Stroobant over dezelfde voorwaarden in Frankrijk en ook in het Groot-Hertogdom Luxemburg. Merken wij op dat in Duitsland het probleem van de werkende vrouw meer uitgesproken is dan in de andere west-europese landen, daar er zich in dit land duidelijk een vrouwenoverschot manifesteert dat dan gepaard gaat met een in sommige sectoren tekort aan mannelijke arbeidskrachten. Al zijn de tegemoetkomingen in dit land zeer talrijk, vooral met het doel een actief leven te verenigen met een familiaal leven, toch zouden nog een hele reeks maatregelen dienen genomen om een bevredigende toestand in het leven te roepen.

E. K. Vogel-Polsky onderzoekt dan de institutionele middelen die voorzien zijn in het Verdrag van Rome in verband met de toepassing van art. 119, dat in zo geringe mate wordt toegepast. Een van de beginselen voorzien in het Verdrag, namelijk de gelijkheid van de vergoedingen

is niet verwezenlijkt. Dit wordt verklaard door het feit dat art. 119 van het Verdrag zich richt tot de lid-staten, dan wanneer de vaststelling van de lonen beheerst wordt door de contractuele autonomie. Het blijkt uit de studie van de auteur welke grote moeilijkheden zullen voorkomen om de toepassing van art. 119 te doen doordringen.

Na een vergelijkende studie van vrouwenarbeid in Benelux, Duitsland, Frankrijk en Italië, van de hand van Maxim Stroobant en Erna Douws, volgt het algemeen besluit van Maxim Stroobant. Dit besluit leidt tot twee vaststellingen: de economische gelijkheid van de vrouw en van de man werd niet verwezenlijkt, noch op het niveau van het bedrijf, noch in ruimer verband, hoewel reeds ernstige inspanningen werden gedaan; en ten tweede, bij de tewerkstelling van de vrouwelijke arbeidskracht komt men nog onvoldoende tegemoet aan hun specifieke behoeften als werknemers.

Een summier overzicht van de middelen om deze toestand te veranderen besluit het boek.

Deze bundel opstellen van de hand van uitnemende specialisten, geeft ons een grondige studie van één van de essentiële problemen waarmede het sociaal recht in alle landen heeft te worstelen.

R.V.

BALIELEVEN

Conferentie van de Jonge Balie te Turnhout.

Het bestuur van de Conferentie der Jonge Balie bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Turnhout werd voor het gerechtelijk jaar 1970-1971 samengesteld als volgt:

Voorzitter: Mr. Karel Baten; ondervoorzitter: Mr. Hugo Schrijvers; leden: Mr. Gaston Somers, Mr. Victor Gijsemberg; secretaris: Mr. Jan van Rooy.

MEDEDELINGEN

Vrije Universiteit te Brussel Faculteit der Rechtsgeleerdheid Vacature nr. 36

De Vrije Universiteit te Brussel meldt de openbare vacantverklaring van volgende cursus aan de Faculteit van de Rechtsgeleerdheid:

«Grondige kennis in verband met het notariaat». — b. van het Internationaal Privaatrecht. — (30 u. - enige proef licentie notariaat).

Sollicitaties met curriculum vitae (in 2 exemplaren) worden ingewacht tot 15 september 1970 bij de heer Rector van de Vrije Universiteit Brussel, A. Buyllaan 105, 1050 Brussel.

Katholieke Universiteit te Leuven. Vervolmakingscursus sociale zekerheid 1970.

In de maanden oktober tot december 1970 richt het Instituut voor Sociaal Zekerheidsrecht van de K.U.L. (dir.: prof. R. Dillemans) een reeks van zes vervolmakingscursussen in over de recente ontwikkeling in het sociaal procesrecht en in het materieel recht van de sociale zekerheid.

Elk onderwerp wordt ingeleid door de meest bevoegde en verantwoordelijke persoon op dat gebied, waarna vrije discussie zal worden gevoerd. Vragen mogen bij voorbaat schriftelijk aan het sekretariaat worden gezonden; dit zal ze overmaken aan de inleiders, die ze bij voorrang zullen beantwoorden.

Alle belangstellenden, die wensen hun kennis van het sociaal procesrecht en van de voornaamste takken van de sociale-zekerheidswetgeving op punt te stellen, kunnen hiervoor inschrijven.